

Dom v Sekiri stoji
in vabi

Naš Zadrugi dom v Sekiri ob jezeru je dograjen. Zadnji dan v letu 1953 je odprl svoja vrata na stečaj, da bi sprejel v prostrano halo vse številne predstavnike našega slovenskega življenja, predvsem pa zadrugne funkcionarje, predstavnike oblasti, tujskega prometa, Zbornice za obrtno gospodarstvo, sodelujoče podjetnike in delavce in vse ostale goste, ki so prišli k slovesnemu odpiranju.

Na ta trenutek smo vsi že težko čakali. Saj nam je vsem bilo jasno, da bo najlepši zaključek leta in istočasno pomemben korak naprej pri izgradnji našega zadrugnega in narodnega življenja. Naš ponos je tembolj upravičen, ker je po vseh velikih žrtvah, po mnogem trudu, delu in skrbeh naš novi dom res lep, smotern in sodoben, da, morda najmodernejša stavba po zunanji obliki in notranji ureditvi daleč naokoli. Zato se veselimo vsi, ki smo pri zamisli, načrtovanju, gradnji, opremljanju in urejevanju sodelovali, vsi, ki smo ustvarili materialne osnove za to veliko stvar. Z nami pa se veselijo vsi slovenski zadrugniki na Koroškem, bratje onstran Karavank in ob morju, ki so nam z izdatno pomočjo svojih zadrugnih ustanov pomagali pri uresničenju, zadrugne organizacije avstrijskih dežel in zadrugne centrale na Dunaju, ki so nam s telegrami in pismi čestitali, sploh vsi pošteni ljudje v deželi, ki znajo ceniti delovni uspeh brez zavisti, podtikavanja in mržnje.

Zakaj je dom v Sekiri vzrok za takšno veselje in ponos? Zato, ker bo služil najdragocenejšemu, kar imamo: našemu človeku, njegovemu šolanju in vzgoji! Ravno v tem pogledu bo treba veliko doslej nemogočnega in zamujene nadoknaditi in popraviti. Temeljita zadrugna vzgoja in strokovno šolanje je neobhodni predpogoj vsega dela in nadaljnjega razvijanja našega zadrugništva. Kaj bi nam pomagala vsa zadrugna skladišča in domovi, če jih zavedni in sposobni zadrugni funkcionarji in poslovodje ne bi znali spremeniti v resnične centrale našega gospodarskega ustvarjanja in poslovanja? Kaj bi z vso slavno zgodovino in tradicijo ustanovnikov naših zadrug, če ne bo mladih, ki to započeto delo očetov v novem času napolnijo tudi s svežimi silami, ki bodo previdnosti stare izkušnje pridružili smelo podjetnost in bodo znali novim potrebam zadostiti tudi s pridobljenim novim znanjem. V Sekiri ima sedaj naša zadrugna vzgoja trdno podlago in bogate možnosti. V središču naše zemlje je naš dom neposredno pred vratni glavnega mesta in istočasno nudi ves mir in zbranost sredi slikovite domače okolice. To je važno in je bilo za izbiro kraja tudi odločilno. Sedaj je na nas vseh, da bo naša Sekira v resnici postala novo žarišče zadrugne misli in še bogatejšega in pogumnejšega uresničevanja.

Nikakor pa ne mislimo ozkosrčno samo na zadrugno strokovnjaštvo v novem domu: Vsestranska vzgoja in izobrazba našega človeka nam je pred očmi v zimskih mesecih. Tu bodo tečaji prosvete, kmečki strokovni sestanki, študentska zborovanja, športni tečaji in razna druga šolanja, ki bodo usposabljal našega človeka in še posebno naš naraščaj za naloge v vsakdanjem življenju in v raznih organizacijah. Moderno urejena in lepa kuhinja vabi naša dekleta, da si tukaj uredijo svoje gospodinjske tečaje, medtem ko bo drugim služila krasna in prostorna klubska soba. V dveh svetlih, prostornih in z veliko ljubeznijo ter skrbnostjo opremljenih skupnih spalnih prostorih je mesta za trideset tečajnikov, na razpolago so kopalnice in umivalnice, za toploto skrbi centralna kurjava. Vabi pa predvsem čudovita lepota kraja in tudi doma, v katerem bo slej ali prej vsak imel občutek, da je doma, pa če je razlika med rojstno streho in to našo najmodernejšo zgradbo še tako velika.

Vendar ne bi bili dobri gospodarji, ako vseh prednosti in lepote kraja in doma ne bi bili znali koristiti tudi v času, ko naš kmečki človek nima časa za tečaje in šolo. Poletni donosi naj omogočajo zimske potrebe, tako smo

Da bi napovedani berlinski sestanek štirih, ki se bo začel (kar je sedaj končno določeno) 25. t. m., pripeljal do konca tako imenovane hladne vojne, bi bilo preuranjeno, pa tudi nespametno trditi. Vendar, če nič drugega, nekaj bo le prinesel: pokazal bo pri čem pravzaprav smo.

V zadnjih petih letih, ko je hladna vojna, prelivajoča se ponekod že v vročo, dosegla svoj vrh, sestanek skorajda ni bil niti potreben, ker bi bil bržkone brezkoristen. Drugače pa je bilo v tem letu, ko se je včasih že zdelo, da se hladna fronta taja, drugokrat zopet, da je to le varljivi videz; saj ni bilo mogoče spoznati, kaj se obeta, ali le začasna slabitev hladne vojne ali morda postopen nastop boljšega, mirnejšega obdobja. Že zato, ker bo nemara prinesel v ta vprašanja nekoliko več jasnosti, bo berlinski sestanek koristen.

Drugo pa je seveda, kakšne konkretne rezultate moremo in kaj dokončnega sploh smemo od njega pričakovati. Dosedanje izkušnje podobnih mednarodnih konferenc ne dovoljujejo velikih upov. Niti glede tega, da bi tisto, o čemer bi se morda sporazumeli, prvenstveno upošte-

valo pravice in koristi prizadetih in majhnih držav, pa tudi glede tega ne, da bi si v Berlinu tako imenovani veliki na široko podajali roke.

Presoja rezultatov berlinske konference bo morala upoštevati dva nova važna elementa sedanjega mednarodnega položaja, ki berlinskemu sestanku predhodita in ki bosta bržkone tudi na njem prišla do izraza: sovjetske »mirovne ofenzive« in »dinamična« zunanja politika ameriške republikanske vladavine.

Začetek sovjetskih »mirovnih ofenziv« — ki jih je sprožila kriza sedanjega sistema v Sovjetski zvezi in poraz agresije, ki ga ni mogoče prikriti — leži v času po Stalinovi smrti.

Kljub vmesnim obdobjem, ko se je včasih zazdelo, da je Malenkova garnitura spet na Stalinovem tiru, je končni rezultat le ta, da je moskovskim miroljubnim gestam uspelo omajati že tako ne preveč trdno in enotno zahodno fronto. Zadnji dogodki ob vprašanju evropske obrambne skupnosti, ali bolje rečeno, okoli remilitarizacije Nemčije — okoli katere se

vedno bolj zapleta evropska politika Vzhoda in Zahoda — to potrjujejo.

Vzroki vsem tem zahodnim nesoglasjem, nespornost, ki smo jim zadnje čase priča in ki jih ni mogla prikriti niti bermudska deklaracija, so potemtakem le v moskovskih ponudbah, ki prihajajo po raznih ovinkih kot na primer preko Ho-Ši-Minha, ki je nedavno ponudil Franciji pogajanje za prekinitev vojne v Indokini. Take ponudbe Vzhoda obujajo stara prijateljstva, obljublajo mir, božajo in se prilizujejo. Prav gotovo je, da je nekaj na tem, toda še bolj gotovo je, da bi bile sovjetske »mirovne ofenzive« na sploh veliko manj uspešne, če bi jim zapadne države znale ustrezno prilagoditi svojo politiko, bolje rečeno, če bi se res držale ti- stega, kar je pred leti ves svet združilo v boju proti agresiji.

Ni rečeno, da ob takšnem razvoju majhne in polkolonialne države, ki se bore za ohranitev ali pridobitev neodvisnosti, v celoti verjamejo miroljubnim moskovskim ofenzivam. Vendar odstopanje zahodnih držav od politike nevmešavanja in poseganje po pritisku — kakršnega na primer ZDA trenutno prav očitno izvajajo nad Francijo glede ratifikacije pogodbe o evropski obrambni skupnosti — vsekakor daje sovjetski politiki večji maneverski prostor, kakor pa bi ga imela sicer.

Če bi ne bilo vseh teh vznemirjajočih elementov, potem bi zahodne države prišle v Berlin moralno močne, enotne, zavedajoč se sicer, da razgovor z moskovskimi predstavniki res ne bo lahek, da pa cilji, za katere gre, uživajo podporo vsega javnega mnenja. Dozdeva pa se, da sedaj to ni primer. In zato res ne preostane drugega, kakor počakati, da nam berlinska konferenca na primeru reševanja nemškega vprašanja pokaže, pri čem pravzaprav smo.

OBVESTILO

V soboto, dne 9. januarja 1954, bo ob 9. uri predpoldne v dvorani 1
Delavske zbornice v Celovcu

občni zbor

Demokratske fronte delovnega ljudstva

Izvršni odbor

Demokratske fronte delovnega ljudstva

Iz novoletnih poslanic

Kakor vsako leto, so državniki naslovili na svoja ljudstva poslanice ob nastopu novega leta.

Preko radia je na Silvestrov večer govoril avstrijskemu ljudstvu predsednik republike dr. h. c. Theodor Körner. Spomnil se je še vedno neskljenjene državne pogodbe, na kateri praktično ne manjka več nič drugega kot podpisi velesil. V tolažbo avstrijskemu ljudstvu, tako je dejal, je lahko veliki gospodarski napredek države, ki ga je napravila v minulem letu. Od negotovosti je avstrijsko gospodarstvo prešlo k stanovitnosti, od majavosti k stabilnosti. Napredek je dosegla zlasti trdna delovna volja vseh delovnih ljudi, ki so znali držati mero pri vseh svojih tako upravičenih zahtevah, da ni prišlo do prevelikih gospodarskih težav. Zboljšanjem gospodarskega položaja pa mora in je v minulem letu napredovalo izpolnjevanje socialnih obveznosti družbe napram gospodarsko šibkejšim slojem. Na koncu je zvezni prezident izrazil upanje, da je to dobri začetek novega časa in izrazil zado-

voljstvo, da je zadnje leto ostalo leto miru in skupnega dela avstrijskega ljudstva. »Pot skupnega dela mirnega razuma in vzajemnosti hočemo nadaljevati, ker vemo, da nas le-ta lahko privede do zaželjene svobode!«

Maršal Tito je narodom Jugoslavije v svoji novoletni poslanici izrazil svoje prepričanje, da stopajo v novo leto v razveseljejšem položaju kakor prejšnja poveljna leta. Zmaga miru nad vojno nevarnostjo ni več tako ogrožena. Jugoslovanski narodi lahko mirno usmerjajo svoje napore na izpolnitev svojih teženj, na svoj vsestranski razvoj. V minulem letu je bilo opravljeno veliko delo za nadaljnjo demokratizacijo družbenega življenja in posebno v gospodarstvu. Sado- vi tega bodo prišli do polnega izraza v nastopajočem letu 1954. »Z vročo željo za razcvet in srečo naše socialistične dežele«, je zaključil maršal Tito, »pošiljam državljanom Jugoslavije priskrbo čestitke na pragu novega, 1954. leta.«

sklenili. Iz dneva v dan živahnejši tujski promet bo nedvomno tudi v naš lep dom privedel goste in izletnike, žejne sonca in vode, miru in lepote pokrajine. Vseh teh bogastev pa ima Sekira dovolj. Temu poletnemu obisku tujcev bodo služile najmodernejše urejene sobe z balkoni, kopalnice, jedilnica itd. Visokim zahtevam je zadostil tudi izbran okus arhitekta in vseh mojstrov. Zato upravičeno pričakujemo, da bo naš dom v Sekiri tudi za tuje privlačen in tako izpolnil tudi pričakovanja kot tujkoprometni objekt.

Tako bo služil naš novi dom ob jezeru v dvojni obliki istim ciljem: Kot Zadrugi dom bo nudil možnost vzgajanja k nesebičnosti,

spoštovanju pravic in potreb sosedov, spoznanju in upoštevanju koristi ter možnosti skupnosti, cenjenju samopomoči organizirane skupnosti v korist vseh in vsakega. To so plemeniti spoznanja in plemeniti cilji. Od vseh gospodarskih panog, kjer se le prečesto grdo šopiri brezobzirnost, pa je morda prav tujski promet spet torišče, kjer si ljudje vseh poklicev, vseh vetrov, naziranj in jezikov podajajo dnevno roke v soncu, v snegu, v vodi ali planinskem zraku, ki nam jih deli narava brez razlike. Tujski promet v kratkih srečanjih pogostokrat navezuje stike, dragocenejšje od vseh mednarodnih konferenc, ker da priliko spoznavati ljudi kakršni so v zasebni resnici in ne za krinko

Pokrajinski odbor DFDL je zasedal

Celovec, dne 30. decembra 1953. Skoraj polnoštevilno zasedajoči Pokrajinski odbor Demokratske fronte delovnega ljudstva je na svoji današnji seji po temeljiti presoji dosedanjih uspehov in po široki razpravi ponovno soglasno potrdil politiko Demokratske fronte v smislu zgodovinskega sklepa z dne 29. januarja 1953.

V izvajanju te politike je sklenil tudi smernice za predstojajoče občinske volitve.

Pokrajinski odbor je obravnaval tudi vprašanje pouka na dvojezičnih šolah ter soglasno ugotovil, da so skrčenje števila dvojezičnih šol in spremenjene določbe glede pouka slovenskega jezika od četrtega šolskega leta naprej, kakor je to med drugim predvideno v novem šolskem osnutku koroške deželne vlade, za naše ljudstvo nesprejemljive.

Končno je potrdil sklep Izvršnega odbora DFDL, da se za soboto, dne 9. januarja 1954, skliče občni zbor Demokratske fronte.

Iz sekretariata DFDL.

uradnih sestankov. Mnogo takšnih poznanj in spoznanj premosti prepade svetov in gledanj ter ustvarja vezi, ki jih niso pretrgale ne vojne in ne vihere časov in dogodkov. Tujski promet pobija šovinizem in ozkosrčno samoljublje, ker terja poznanje tujih navad in zahtev, ker zahteva obzirnost in spoštovanje tudi doslej nepoznanega, ker sili k resničnemu gostoljubju.

Naj bi Zadrugi dom v Sekiri vedno služil predvsem skupni ideji obeh svojih nalog: Ustvarjanju in širjenju bratstva in medsebojnega spoštovanja od človeka do človeka, med vsem našim ljudstvom, med narodom sosedoma in med ljudmi vsega sveta!

Dr. Mirt Zwitter

INDOKINA — žarišče osvobodilnih bojev v južni Aziji

Indokina — nekoč Zapadna Indija — je nekak prehod med indijskim in kitajskim svetom. S svojo lego med Bengalskim zalivom in Kitajskim morjem je področje stikov in križanja vplivov tamošnjih mejašev. Indokina je v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja prišla pod francosko nadoblast. Unija Indokine je bila sestavljena iz 5 delov in sicer: Tongking, Anam, Košinsin (v teh treh delih žive v glavnem Vietnamci, ki so slični Kitajcem, in sicer 18 milijonov), Kambodža (3 milijoni) in Laos (1 milijon). Indokina je za tretjino večja od Francije. Zavzemala je tretje mesto na svetu v izvozu riža, izvažala pa je tudi velike količine surove gume in koruze. O industriji je težko govoriti, saj je razgibana v glavnem le domača obrt in predelovanje riža, olja, sladkorja, mila itd. Zelo važna panoga je tudi rudarstvo, kjer je v ospredju kositer, medtem ko je promet v notranjosti omejen le na večje reke in redke železnice.

V popolni francoski odvisnosti

Pred vojno je bila Indokina nekak protektorat, t. j. državno telo med kolonijo in delno samostojnostjo. Domačini so imeli lastno državljanstvo. Francija je imela v resnici vse nadzorstvo nad njihovo upravo. Posebno pa so imeli Francozi privilegiran položaj v trgovini in pri investicijah. Ostalim tujcem je bilo praktično onemogočeno, da bi imeli v posesti zemljo in rudnike. Nad gospodarstvom Indokine so v glavnem upravljale francoske banke. Francozi so pred vojno sicer gradili nekaj cest, mostov, javnih zgradb, ustanovili so dva Pasterjeva instituta ter francosko šolo za proučevanje azijske civilizacije. Vietnamci pa, ki so se začeli nacionalno prebujati, s temi drobtinami niso bili zadovoljni. Večina ljudstva ni imela svojih predstavnikov niti v vladi Indokine a še manj v francoski vladi. Kmetje so morali dajati celo petino svojih letnih — že itak pičlih — dohodkov kot dajatve državi. Tako so kmetje živeli v veliki bedi in si le s težavo priborili najnujnejše za prehrano. Kot v drugih kolonialnih deželah, tako so njeni gospodarji tudi tu strmeli za čimvečjo proizvodnjo surovin za izvoz. Industrializacija, ki bi lahko pomagala dvigniti življenjski standard, ni prestopila meje lahke industrije.

Začetek osvobodilnega pokreta med vojno

Med drugo svetovno vojno je Indokina zamenjala gospodarja, ko so jo zasedli Japonci. Francozi so bore malo storili, da bi jo ubranili pred okupacijo. Leta 1945 pa je dežela zopet postala bogat vir za Francijo, kateri je primanjkovalo delovne sile in materiala. Za oblast nad Indokino pa se je Francija zavzemala tako zaradi pomembne strateške lege, kakor tudi zaradi prestiža pri odločanju o vprašanjih Daljnega vzhoda. Toda v Indokini se je med vojno razvil narodnoosvobodilni pokret, ki so ga v glavnem sestavljali Anamiti.

Ko je bila dežela po koncu vojne osvobodjena, je avgusta 1945. leta proglasila svojo samostojnost. Ustanovljena je bila republika Vietnam, ki se je delila na tri dele: severni Tongking, srednji Anam in južni del Vietnam. Kralj Bao-Dai, ki je vladal v srednjem Anamu je odstopil. Po Potsdamski konferenci so deželo zasedli

Britanci, Francozi in delno Kitajci. Pozneje so ostale samo francoske čete. Nova republika je imela na čelu Ho-Si-Minha, voditelja nove organizacije, imenovane Vijet-Min. Ho-Si-Minh se je zavzemal za

popolno neodvisnost svoje dežele. Nacionalisti, ki so imeli v svojih vrstah večino prebivalstva, so se raje borili za neodvisnost svoje zemlje pod vodstvom rojakov, kot da bi se pokorili francoski vladi, ki si je na vsak način hotela obdržati bogato pokrajino Košinsin zase. Le malo prebivalcev je simpatiziralo z Bao-Daiem, bivšim kraljem srednjega Anama. Spopadi med francoskimi četami in domačini so postajali čedalje pogostejši in izpremenili so se v pravo gverilsko vojno. Borbe, spremljane s pogajanjem, trajajo vse do danes. Francozi, ki bi na vsak način radi obdržali področje v svojih rokah, so leta 1949 poslali kralja Bao-Daja nazaj v deželo, da bi tako zopet vzpostavili »kraljevino«. Od Vietnamcev, t. j. od republike, so Francozi zahtevali, da polože orožje, da pristanejo na svobodno pomicanje francoskih čet ter da izroče Francozom vse osebe, ki so sodelovale v Vietnamski vojni in ki niso domačini. Vsemu temu se Demokratska republika Vietnam pod vodstvom Ho-Si-Minha — upira. Seveda se v stvar vtika tudi Moskva in jo zlasti propagandistično izrablja v svoje namene. Ho-Si-Minh pa je že zaradi potrebne vojaške podpore do gotove mere tudi dejansko navezan na SZ in Kitajsko.

Učinkoviti boj narodov Indokine

Zaradi nedoglednosti konca temu spopadu ter velike gospodarske škode sodijo v Franciji nekateri krogi, da bi bilo treba pozabiti na žrtve ter Indokino prepustiti Ho-Si-Minhu. Vietnamski nacionalni kongres se je pred tedni še odločneje postavil na stališče proti uniji s Francijo in se izrekel le za zvezo Vietnam s Francijo na osnovi popolne enakopravnosti. Francoska narodna skupščina pa je zavrnila ne-

kaj predlogov nekaterih parlamentarnih skupin, ki so zahtevale, naj se takoj začne neposredna pogajanja za sklenitev miru s Ho-Si-Minhom. Na seji Generalne skupščine Združenih narodov so v razpravi o mednarodnih odnosih in miru v svetu nekateri delegati pravtako obtoževali Francijo, da duši svobodo v Indokini. Francija je sicer objavila neko deklaracijo o svojih načrtih, na temelju katerih naj bi indokitajski narodi dobili neodvisnost; vendar pa ta deklaracija — kot vse izgleda — ni želja Francije, da bi dala Indokini resnično svobodo, temveč le dokaz učinkovitosti odločnega boja narodov Indokine.

Iniciativa je na strani Ho-Si-Minha

Borba Vietnamcev za samostojnost traja že osem let in je prizadejala Francozom že veliko skrbi in izgub. Azijski narodi jo upravičeno imenujejo kolonialno vojno, saj se v resnici Francija bori, da bi še nadalje obdržala in izkoriščala bogate posesti Indokine. Žrtve so na obeh straneh velike. Vsi poizkusi, da bi se spor rešil mirnim potom, so bili doslej zaman. Zadnja Ho-Si-Minhova izjava, da je pripravljen pogajati se, če Francija preneha s sovražnostmi in prizna samostojnost Vietnam, je vzbudila zlasti v Franciji obširne komentarje. V pariških uradnih krogih je povzročila ne samo presenečenje marveč tudi zmedo. Francoska vlada Ho-Si-Minhovo izjavo pazljivo proučuje in je pričakovati, da bo do nje zavzela odločno stališče. Večina Francozov, ki se že več let razburja nad klanjem v Indokini, bi začetek pogajanj verjetno pozdravila.

Zaključimo lahko, da sodi tudi prelivanje krvi v Indokini med najbolj prepričljive dokaze o tem, da se zaostala ljudstva bode ter da so v borbi za svoje demokratične pravice nepremagljiva, pa čeprav se jih skuša krotiti z najmodernejšim orožjem.

Trgovinska izmenjava med Vzhodom in Zahodom

Vest, da se je 30 uglednih angleških poslovnih ljudi, ki predstavljajo velike angleške industrijske koncerne, nedavno odpravilo na pot v Moskvo, ni vzbudila posebne senzacije. Na zahodu se ti krogi že lep čas ukvarjajo z načrti, kako pospešiti trgovinsko izmenjavo s Sovjetsko zvezo in njenimi zavezniki državam, zlasti še od takrat, ko se je začela na svetovnem trgu močna konkurenca nemške in japonske industrije, ki čedalje bolj izpodriva angleško, francosko in tudi ameriško industrijo.

Angleški industrialci so se odpravili v Moskvo sicer na svojo roko, vendar s tihim privoljenjem angleške vlade. Skušali si bodo zagotoviti za svoje izdelke sovjetsko tržišče. Trgovinsko izmenjavo med Vzhodom in Zahodom bi prav tako radi pospešili tudi trgovinski krogi Sovjetske zveze.

Predstavniki angleškega ministrstva za zunanjo trgovino je v Spodnji zbornici

sporočil, da se angleška vlada posvetuje z vlado ZDA in drugih držav, kako omiliti omejitve za izvoz strateškega materiala v Sovjetsko zvezo in s tem ustvariti nove možnosti prodaje industrijskih izdelkov v vzhodnih državah. Zahodne države so se že sporazumele, da se iz spiska strateškega blaga izločijo razni predmeti, tako zdravila in drugi. Svobodnejše izmenjave pa ne ovira samo ameriška prepoved izvoza strateškega blaga, temveč tudi vztrajno prizadevanje sovjetskih predstavnikov, da bi dosegli za svoje blago čim višje cene. Izmenjavo blaga je mogoče razviti tudi v sedanjem okviru prepovedi izvoza strateškega blaga. Zaradi visokih cen, ki jih postavljajo sovjetski predstavniki, pa seveda še niso prišli do zaželenih zaključkov.

Rusija ponuja Zahodu žito, mineralno olje, rudnine, les, vozila in kaviar. Zahodna Evropa je pripravljena izvažati stroje, ladje, jeklo in podobne izdelke. Toda So-

vjeti zahtevajo preveč strojev za svoje žito.

Izmenjava z nekaterimi državami napreduje, z drugimi zaostaja. Izmenjava med Francijo in Sovjetsko zvezo na primer je v zadnjih treh letih precej narasla. Lani julija so podpisali sporazum o izmenjavi blaga za 68 milijonov dolarjev. Tudi trgovina z Zahodno Nemčijo narasča.

Italija je nedavno podpisala s Sovjetsko zvezo novo trgovinsko pogodbo. Uvoz sovjetskega žita v Britanijo pa je zelo padel. Norveška se pogaja za izmenjavo blaga, Danska in Sovjetska zveza sta podpisali novo pogodbo, izmenjava med Belgijo in Rusijo pa je nekoliko nazadovala zaradi visokih cen sovjetskega blaga, vendar si prizadevajo založiti to tržišče s svojimi izdelki. Avstrijska izmenjava s Sovjetsko zvezo in ostalimi vzhodnimi državami je čedalje večja, a tudi trgovina med Nizozemsko in Vzhodom je bila lani dokaj živahna.

Ponemčevalna vloga krškega ordinariata

Preprosta resnica, ki nas navaja, da bomo v nekaj sestavkih pod gornjim naslovom pokazali na germanizatorske ukrepe vplivnih, da celo najvišjih predstavnikov krške škofije, je odraz odporu koroških Slovencev proti nizkotnemu izrabljanju vere v svrhu raznarodovanja!

Do začetka prve svetovne vojne so bile razmere na cerkvenem področju Slovenske Koroške — kar zadeva narodno-politične zahteve koroških Slovencev — znosne, dokler je bil vodja krške škofije škof dr. Josef Kahn. Toda že z njegovim naslednikom dr. Balthasarjem Kaltnerjem, ki je bil 3. novembra 1910 imenovan za krškega škofa, se je na cerkvenem polju začel čutiti nemški vpliv. Vendar so imeli Slovenci v avstrijski monarhiji pri ordinariatu v Celovcu zasedena štiri mesta kanonikov, eno kaplansko mesto pri škofijstvu, tri mesta profesorjev bogoslovja v Celovcu in fare v predmestju Celovca: fara Sv. Lovrenca in št. Ruperta sta bili zasedeni po slovenskih župnikih.

Razmere pa so se silno poslabšale z nastopom škofa dr. Adama Hefterja, ki je bil 26. XII. 1914 imenovan za krškega

škofa. Hefter je bil Bavarec — torej rajhovec, nemški nacionalist in je dosegel škofovsko mesto v krški škofiji, ker ga je nemška nacionalna stranka, posebno njeni poslanci v avstrijskem parlamentu, podprla pri njegovi kandidaturi za škofa. Svojo nacionalistično naravo je pokazal že med prvo svetovno vojno, ko so avstrijske oblasti, še posebej vojaške, v množicah zapirale Slovence in slovenske duhovnike zaradi »srbofilstva«.

Kot germanizator slovenskih župnij pa se je škof dr. Hefter izkazal v polnem obsegu po prvi svetovni vojni, posebno po plebiscitu, ko ni zaščitil slovenskih duhovnikov pred nasiljem šovinističnih in nacionalističnih krogov, temveč jih je celo pozival, naj zapustijo deželo in se izselijo v Jugoslavijo. Tako je zapustilo Koroško po plebiscitu nad 45 slovenskih duhovnikov, njihova mesta pa je škof Hefter zasedel po nemških duhovnikih. Veliko število med njimi je dr. Hefter pozval iz rajha v očitnem namenu germanizirati slovenske fare, posebno na ozemlju severno od Celovca in severno od Vrbskega jezera, kakor tudi v osrčju slovenskega ozemlja. Katere slovenske žup-

nije je v omenjeni dobi škof zasedel po nemških duhovnikih, ki niso obvladali slovenskega jezika in se ga niso trudili niti za silo priučiti, bomo navedli pozneje v poglavju o cerkveni organizaciji Slovenske Koroške. Na tem mestu naj omenimo le še, da je dr. Felaherju leta 1951 prelat in kanonik Valentin Podgorc tožil, kako se je škofijski ordinariat v senzeremski Avstriji popolnoma udingal vplivu vladajočega političnega režima, posebno pa še vodji »Heimatsdiensta« in »Heimatsbunda« — Maier Kaibitschu. Nešteto se je zgodilo, da so slovenski duhovniki čakali na ordinariatu na sprejem pri škofu Hefterju ali pa pri njegovem generalnem vikarju, pa se je pojavil Maier-Kaibitsch, ki je imel prednost pred slovenskimi duhovniki in ki je bil vselej takoj sprejet od obeh imenovanih.

Da je zavladal v škofijskem ordinariatu popolnoma vpliv »Heimatsbunda«, ki je v gotovih cerkvenih zadevah vplival celo odločujoče, kaže na primer odločitev knezoškofijskega ordinariata glede izdaje njegove vsakoletne uradne publikacije »Personalstand der Säcular- und Regulargeistlichkeit der Diözese Gurk in Kärnten« za leto 1925. Do tedaj je ta uradna publikacija imela za vsako faro označbo, ali je slovenska, slovensko-nemška ali

nemška. Tudi je imela pri vsaki fari nje-no slovensko ime. Nadalje so bile našteje v tej publikaciji vse slovenske cerkvene in stanovske organizacije. Ordinariat v Celovcu pa se je tako daleč spozabil, da je počenši z letom 1925 opustil označbo, v katerem jeziku govori prebivalstvo posamezne fare, kakor je opustil tudi slovensko ime fare ter izpustil vse slovenske cerkvene in stanovske organizacije, medtem ko so bile nemške v celoti navedene. In vendar je vsakoletno vizitacijsko poročilo dekanov podajalo natančen izkaz o vsem tem. Škofijstvo je torej hotelo na pobudo in pritisk »Heimatsbunda« popolnoma zatajiti obstoj Slovencev na Koroškem. To je bil eden najhujših udarcev, ki so ga koroški Slovenci utrpeli s strani celovškega škofijsstva na narodnem polju. Vsakoletni šematizem je vendar uraden dokument, ki ga izda škofijsvo kot vrhovna cerkvena oblast v deželi, zaradi česar ima dolžnost spoštovati naravni zakon, to je resnico in pravico svojih vernikov. V isti dobi je na primer ljubljansko škofijsvo sprejemalo od župnikov, nameščenih po kočevskih farah, samo nemške vloge in je iste tudi reševalo.

(Nadaljevanje sledi)

Izbor odlomkov iz knjige VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO

20. nadaljevanje

EN DAN S TITOM

Po teh besedah smo se vsi zasmeli. Tito sdi, da samo vedri ljudje ljubijo šalo, vendar zmerom pazi, da ne bi imel kdo vedno samo druge za norca. Ako se zgodi to, je Tito prvi, ki pride na pomoč in prevesi tehtnico na drugo stran. Toda Tito prenese in ima celo rad šale na svoj račun.

Pred nekaj leti je imel Tito navado, da je zahajal po kosilu na nogometne igre, ki so v Jugoslaviji najbolj priljubljen šport. Od beograjskih štiri sto tisoč prebivalcev gleda pri velikih tekmah kar šestdeset tisoč ljudi nogomet. Toda zadnje čase Tito ne zahaja več na tekme, čeprav v časnikih še zmerom sledi izidom. Podražil sem ga, da je eden izmed razlogov, zakaj ne obiskuje več tekem, tudi ta, ker je Titovo najljubše moštvo »Partizan« v precej slabi formi. Toda Tito noče pokazati, da je njihov »navijač«, zakaj vsi Jugoslovani strastno podpirajo to ali ono moštvo in Tito ne bi hotel žaliti čustev, ki jih goje navijači drugih moštev.

Ob sobotah se Tito navadno odpelje iz mesta in gre na lov. Hodi na lov na zaice in visoko divjad, kakršen je pač letni čas. Tito je izvrsten strelec. Toda le redkokdaj res ustrelji, ker mu je ljubši sprehod v naravi. Tito zelo spoštuje lovske zakone. Nikdar ne lovi izven dovoljenih lovskih časov. Po vojni je vztrajal pri tem, da je treba prepovedati lov na srniad, ker so bile te živali decimirane med vojno. Posebne težave smo imeli z ruskimi častniki, ki so se bili navadili ponoči z jeepi zajce loviti. Ruski lovci so ponoči vozili svoje jeepe z vsemi lučmi na polje. Ako so se zajci znašli v svitu žarometov, so od strahu otrpnili. Lovec se je nato z jeepom približal na nekaj metrov razdalje in ustrelil žival.

Včasih, toda zelo redko, igra Tito popoldne tenis. Pri tem se ne izkaže posebno, vendar igra z veliko volje. Teče za vsako žogo, toda njegova tehnika je slaba in mu brani, da ne more dobro igrati. Tito rad zmaga in se zelo potrudi, da bi se to zgodilo. Povečini igra double in le redkokdaj single.

Popoldne se Tito snide tudi s svojo družino. Titova prva žena, Rusinja, z imenom Polka, je umrla leta 1938. Njun sin Žarko ima že dva otroka, Franja in Zlatko. Žarko Broz je zdaj uradnik v Beogradu. Tito se je leta 1940 poročil s Slovenko Hertto Has, s katero ima tudi otroka, sina Miška. Po vojni se je Tito ločil od nje. Velikokrat se snide z Miškom in svojimi vnuki. Sin njegovega najstarejšega brata, Martin, ki je živel na Madžarskem do leta 1948, ga prav tako velikokrat obišče. Njegovi drugi bratje in sestre žive v hrvaških vaseh ali v Zagrebu. Največkrat se vidita z bratom Slavkom.

V začetku poletja 1952 se je Tito tretjič poročil. Njegova žena je Jovanka Budisavljević, temnolasa Srbinja visoke rasti, doma iz Like. Med vojno je izgubila vso družino, sama pa se je udeležila bojev kot partizanka.

Tito se ukvarja z državnimi posli in vojaškimi zadevami med peto in sedmo uro popoldne. Ljudje pridejo k njemu, da razpravlja z njimi

TITO NA LOVU Z VLADIMIROM DEDIJERJEM

o teh stvareh, in nato padejo odločitve. Kadar Tito govori z ljudmi, poslušajo zelo pozorno sobesednika, skuša zmerom doumeti njegove misli in prične obravnavati in pojasnjevati svoje stališče, ako se ne strinja. S svojo obzirnostjo in željo, da bi spoznal njihovo mišljenje, si je pridobil mnogo ljudi. Ko je bil mlajši in tudi nekaj časa med vojno, je bil Tito nenavadno vzkipiv in živčen. Toda z leti je postal mirnejši. Kadar smo izvedeli kakšne novice ali slišali o hudih izgubah, ki so jih pretrpele te ali one divizije, ali za smrt kakšnega tovariša, je Tito pri priči planil na noge in pričel hoditi gori in doli po sobi, kadeč cigareto za cigareto. Tito se zaveda svoje razdražljivosti in mi je večkrat rekel:

»Varujem se odločati o kakšni stvari, kadar sem jezen. Bojim se, da ne bi takrat pretiraval. Zato se odločim šele, ko se pomirim.«

Spor z ZSSR je silno vplival na Tita. Žolčni napadi, za katerimi je bolehal leta 1948, so bili nedvomno posledica spora s Stalinom. Tita so posebno razkačili neosnovani napadi in laži, čeprav je poznal sovjetske metode bolje kakor kdorkoli v Jugoslaviji.

Kakšen človek je Tito, kakšen je njegov značaj, kakšno mišljenje ima sam o sebi in ali se zaveda vtisa, ki ga dela na svoje sobesednike? Tito ima nedvomno v svojem značaju mnogo nenavadno razvitih lastnosti, kakor vztrajnost in predanost svojemu smotru, zmožnost osredotočiti misli na problem, ki je tisti trenutek najvažnejši, a poleg tega si zna ustvariti dobra razmerja z ljudmi, s katerimi živi in dela. Drugače je človek z normalnimi človeškimi željami in strastmi. Tako je bila, postavimo, že od otroških let njegova želja, da bi bil čedno oblečen; nekoč je hotel postati krojač in šivati nove obleke očetu, bratom in prijateljem. Kot mlad delavec je zmerom skrbel za svojo zunanost in za to, da je bil snažno oblečen. Na to je pazil celo med vojno, v najhujših dneh med ofenzivami. In celo zdaj posveča kot predsednik veliko pozornosti svojim oblekam. Nekateri zahodni opazovalci mu očitajo, da ima rad uniformo. Toda menda pozabljajo, da je Jugoslavija nenavadno ogrožena dežela, da Jugoslo-

TITO PLESE KOLO PRED ZADRUŽNIM DOMOM V HANU PRI SINJU SPOMLADI 1950

vani ljubijo svojo armado in imajo radi uniforme in da je Tito poleg tega, da je predsednik vlade, tudi minister za narodno obrambo. Kako pa bi bilo videti, ko bi prvi vojak Jugoslavije nikdar ne nosil uniforme?

Tito ima tudi nekaj manjših slabosti, kakor pač sleherni človek. Tako se na priliko nekam sramuje svoje pisave. Poleti leta 1952 mi je izročil odgovor, ki ga je pripravil na Stalinovo prvo pismo, pisano CK KPJ marca leta 1948. Tito je lastnoročno napisal odgovor, ki je štel več kakor trideset strani. Vzel sem eno izmed strani njegovega rokopisa, da bi objavil faksimile v tej knjigi. Tito je pogledal tisto stran in rekel:

»Ne bi bil smel izbrati te strani; poglej, kako strašna je moja pisava!«

Smeje sem mu odvrnil: »Tvoja pisava sploh ni važna. In vsekakor bo vsak bralec videl že v začetku knjige, da si imel zmerom kar najslabše ocene v pisanju, ko si še hodil v šolo.«

Tito ima skrivne želje. Rad bi se, na priliko, sprehajal po mestu kakor vsak navaden človek, posedel v kakšni restavraciji in popil kozarec piva. Toda to je iz mnogih razlogov nemogoče. Poleti leta 1952 je prišel Tito nepričakovano s skupino prijateljev, da bi zajtrkoval v nekem hotelu v Opatiji, letovišču na Jadranu. Komaj smo sedli, že se je na stotine ljudi zgrnilo okrog njega. vzklíkajo: »Tito! Tito!«, tako da smo morali nanagloma končati z zajtrkom.

Kakšna čustva goje Jugoslovani do Tita? Ali so ti odnosi podobni tistim, ki vladajo v ZSSR do Stalina? Kakšno je Titovo osebno mnenje o vlogi človeka v zgodovini? Predvsem moramo vedeti, da se je revolucija v Jugoslaviji vršila pod Titovim vodstvom, tako da je njegovo ime postalo simbol te revolucije same, prav kakor so v drugih deželah imena revolucionarnih voditeljev postala simbolična za neko dobo, na primer ime Washingtona v Združenih državah, Cromwella v Angliji, Robespierrea in Marata v Franciji, Gandhija v Indiji.

TITO S SINOM MIŠOM V MOTORNEM COLNU NA MORJU PRI BRIONIH

Toda ali je v Jugoslaviji najti kaj malikovalstva, kakor vlada glede na Stalina v ZSSR? Ali primerjajo Tita s soncem, ali je Tito nezmisljiv, ali mu ljudje za rojstni dan pošiljajo brzjavke, v katerih pišejo, da se mu »do tal priklanjajo«, kakor se je dogajalo ob Stalinovem sedemdesetem rojstnem dnevu; ali je Tito »voditelj ljudstva, ki ga je poslal sam bog«, kakor je sovjetski patriarh pred kratkim imenoval Stalina, uporabljajoč besedilo, ki so ga v Rusiji uporabljali pod carji?

Vsega tega v Jugoslaviji ni. To je posledica našega celotnega razvoja. To je tudi Titova zamisel. Prvič, ko sem slišal Tita govoriti v sebi, je bilo na nekem javnem zborovanju med vojno v mestu Bihaću, pri zasedanju AVNOJ. Stari Ivan Ribar je predlagal zdravico za Tita, govoreč o njegovih zaslugah med vojno. To je bilo prvič, da so mu tako nazdravili. Tito je bil presenečen. Vstal je in rekel:

»Naši Partiji dolgujem sleherni uspeh, ki sem ga dosegel. Bil sem neveden mlad človek in Partija me je sprejela, me vzgojila, napravila iz mene moža. Dolgujem ji vse.«

Deset let pozneje, poleti leta 1952, sem spet govoril s Titom o vlogi osebnosti v zgodovini. Ob tej priliki mi je povedal:

»Inteligenten človek ne more sprejeti teorije, da osebnosti ustvarjajo zgodovino. Po mojem mišljenju delajo ljudje zgodovino in imajo pomembno vlogo v nji, samo če razumejo potrebe in želje ljudstva in v kolikor postanejo sami del ljudstva. Ako se človek loči od ljudstva, ako teži za tem, da bi ga postavili na podstavek, tedaj bo vplival drugim samo strah ali sovraštvo. Strinjam se s tem, da je vloga posameznikov včasih zelo velika v zgodovini, zakaj trditi nasprotno bi bilo nesmiselno in bi zanižalo resnična dejstva. Toda vloga človeka v zgodovini je v enakem sorazmerju s stopnjo zavesti, ki jo v tistem času najdemo pri ljud-

TUDI RIBOLOV MARŠALU TITU UGAJA

stvu. Vloga človeka je tem važnejša, ako le-ta predstavlja želje ljudstva, ako izpolnjuje tisto, kar želi ljudstvo od njega, človek sam pa ni nikdar gonilna sila v zgodovini. Gonilna sila je ljudstvo, le-to navdihuje svoje voditelje in voditelj je samo organizator in besednik tistega, kar misli ljudstvo.«

S prijatelji

Tito je streljal dalje. Nenadoma je njegov pes Tiger planil proti tarči. Tito je povsili pištolo in zaklical su: »Ali si nor, ali hočeš, da te ustrelim?« Tiger je menda čutil, da ga je polomil, zakaj povsili je glavo in pričel cviliti. Tito ima Tigra ves dan pri sebi, se pogovarja z njim in ga poučuje; pes se čuti užaljenega, osramočenega, a se potolaži in se jame naposled prilizovati, toda se ne gane od Tita. To traja že devet let. Že od vojne, ko je bil Luks ubit in je prišel na njegovo mesto Tiger.

Bilo je popoldne. Od nekega obale je rahlo odjeknil zvon iz cerkve. Krenili smo proti senčnemu zavetju. Nato je prišlo kosilo: riba zobatec, ki so jo davi ujeli, pražena na žaru. Postregli so nam tudi z ribo, ki se je Koči Popović z velikim trudom posrečilo, da jo je ujel s harpuno. Jedli smo še zeleno solato in peso in bili vino, pomešano z vodo, ki mu pravijo »bevanda«.

Sonce je na moč pripekalo, toda vročina ni bila neznosna. Mistral je še zmerom krepko pihal. Koča Popović je rekel, da je poletje najlepši letni čas, ker so dnevi najdaljši; zmerom ga posebno vzradosti, ko se prične dnevi daljšati, in neka nedoločna žalost ga obhaja, ko se pričneje krajšati.

»Jaz sem najbolj žalosten, kadar nas začno jeseni zapuščati ptice,« je rekel Tito.

»Meni so najljubši zimski dnevi, ker so najkrajši. To je menda še posledica vojne. Takšne dni je bilo najmanj letal.« sem pristavil jaz.

To je spet sprožilo pogovor o vojni, o telesnih naporih, o tem, da more človek vzdržati veliko več, kakor si je mogoče predstavljati, samo če ima trdno voljo in mu je jasen smoter, za katerega se bori. In nasprotno: kako ljudje odpovedo, kako postanejo nenadoma pasivni in topi, ako izgube vero v bodočnost, ako izgine smoter, za katerega se bojujejo.

Spomnil sem se junijskih dni leta 1948.

»V tej zvezi mislim, da je zelo značilen razvoj, ki smo ga napravili, ko je prišlo do odkritega konflikta z Rusi. Sprva smo doživeli pretres, precej nato pa smo začutili nenavadno moč v sebi. To pomeni, da tiste junijske dni leta 1948 vsaj velika večina našega ljudstva niti za trenutek ni izgubila našega cilja izpred oči...«

Se cvete v orientalskih deželah trgovina s sužnji

V orientalskih deželah trgovina s sužnji še zmeraj cvete. Na arabskih trgih sužnjeve prodajajo tudi bela dekleta. Odkar je prišla vest v javnost, se ukvarja s tem vprašanjem mednarodna policijska organizacija Interpol. Najbolj so na zatiranju te sramotne trgovine zainteresirane angleške oblasti, ki so začele trgovce s sužnji zasledovati. Posebno se je zadnja leta razpasla trgovina z dekleti. V Arabiji gre za deklice, ki so komaj zapustile šolske klopi in ki jih večinoma ugrabijo. V tej deželi trgovina s sužnji sploh še nikoli ni bila zatrta. Svoje »blago« dobivajo iz Severovzhodne Afrike, Sudana in Etiopije. Dekleta spravijo v jemenskih pristaniščih Mokka ali Hodeidah na ladje ali pa jih pošljejo po starih karavanskih poteh v Meko.

Na trgu sužnjeve v Soukh El Sonwai-kehu stane krepak, zdrav zamorski fant od 4.000 do 5.000 šilingov, krepak žilav delavec pa 10.000, deklica v starosti 7 do 12 let pa 1.500 do 3.000 šilingov. Redki so primeri, da bi na trgu prodajali nad 13 let stare deklice, razen če gre za izredno lepe. Pri izredno lepih na leta ne gledajo. Trgovina s sužnji je najbolj razširjena v manjših arabskih sultanatih ob Perzijskem zalivu. Ker je večina teh kneževin s trgovinskimi in drugimi pogodbami povezana z Veliko Britanijo, se ondodni angleški predstavniki na vse načine trudijo, da bi to sramoto zatrli. Njihovo prizadevanje pa ne doseže zmeraj zaželenega uspeha.

Vtem ko je svet doslej še prepogosto slišal o sužnjih, kupljenih in prodanih v Afriki, so bile še nedavno vesti o prodaji belih deklet zelo redke. Neka angleška plesna skupina pa se je komaj otresla vsiljivega impresarija, in ko so angleške plesalke spoznale, da gre pravzaprav za trgovca z »belim blagom«, so se obrnile na angleške oblasti. In pokazalo se je, da je treba mnoga angleška, francoska, belgijska in celo ameriška dekleta, ki so nenadoma izginila, iskati v Arabiji, kamor so jih odpeljali in prodali.

Celo najbolj konservativni orientalski mogotci se čedalje bolj ogrevajo za razne umerne naprave. Kakor je dal brat umrlega arabskega kralja Ibn Sauda Emir Abdulah zgraditi za svoj harem, v katerem ima 19 žen, krasno palačo, tako bi si radi drugi arabski emiri preskrbeli bele sužnje. Zdaj se ne ogrevajo več za odaliske, kakor nekoč, marveč za dekleta z vzhoda. Mnogi šejki hočejo po vsej sili imeti med domačimi ženami v haremu vsaj eno belo. Z denarjem si lahko človek

tudi v orientalskih deželah marsikaj privoščiti. Puščavski kralji in šejki so bili pred nekaj desetletji revni, zdaj pa so postali milijonarji, ker so znali dobro vnovčiti nafto. Trgovci s sužnji jim za drag denar radi ustrezajo.

Prvo »belo blago« je prišlo v arabske dežele z Balkana in iz Južne Italije. Na trgih sužnjeve gredo sicer dobro v denar

tudi črnolase lepote, toda orientalski mogotci najraje kupujejo plavolaske z modrimi očmi. Plačujejo jih z zlatom.

Žal v Arabiji živeči Angleži ne morejo uradno poseči v sramotno trgovino s sužnji. Velika Britanija ima sicer na področju trgovinskega prava v teh deželah velik vpliv, ni pa pooblaščen, da bi se vmešavala v njihove notranje zadeve.

Otok lepotic v Indoneziji

Neki mali otok pri Javi v Indoneziji je postal pravi romarski kraj, ko so ga opisali nekateri evropski popotniki. Govorili so o njem s pretiranim navdušenjem, postal je sanjski grad mnogim, ki so mislili samo to, kako bi prišli tja na otok Bali...

Otok je velik kot pol Slovenije in je na njem vulkan Gutung Agung, ki je visok nad 3000 m. Oblasti so morale izprazniti že več področij, ki jih je potem zalila lava.

Obiskovalci so se čudili skrivnostni čarobnosti starinskih hramov in lepoti svečanosti. Ljudje živijo v preprostih kočah, ki se evropskim obiskovalcem zde idilične in vidijo v vsem tem tisti fenomenalni »povratak k naravi«, vendar v teh vaseh ni nobenih higienskih naprav, ne zdravnikov in ne šol; ljudje živijo med delom na riževih poljih in divjimi plesi, ki traja po noč. Razen tega je ta »raj« poln malaričnih komarjev, strupenih kač kar mrgoli.

Največja atrakcija, posebno za Evropejce, so na Baliju žene. Te žene odlikuje »nepopisna« lepota in tudi druge lastnosti, ki privlačijo turiste. Že dejstvo samo, da najlepše ženske sveta ne nosijo, razen okraskov, nobenih drugih oblačil, privab-

lja vse, ki na kakršen koli način potujejo tja ali mimo, službeno ali privatno, namenoma ali slučajno. Pravijo, da beli moške nikoli ne vodijo tja svojih žen. Ko zvečer turisti opazujejo divje plesne lepih žena in deklet z otoka Bali, ga ni, ki se ne bi zaljubil! In poleg vsega tega te prebivalke »rajskega« otoka niso niti tako nedostopne in ljudski zakoni niso tako strogi, da bi bil belim onemogočen stik z njimi. Kot je vse skupaj že nekaj posebnega, so tudi moralni zakoni stvar zase. Cilj vsake ljubezni je otrok in moške nimajo prav nič proti, če postanejo krušni očetje. Značaj ljudi ne pozna ljubezenskih tragedij, ljubosumja, obveznosti, zato so ti ljudje v tem oziru srečni in vedno vedri.

Danes potuje v tiste kraje vedno manj tujcev, ker hočejo Indonezijske oblasti očuvati poštene prebivalce otoka Bali pred goljufi in najrazličnejšimi tipi, ki so hodili tja z namenom, dobiti ta dekleta za evropske javne hiše. K sreči se bolezni niso razširile, ker je rasa zelo odporna. Spet se obetajo srečnejši časi za te ljudi, predvsem, ker se bo domača oblast bolj brigala za njih življenjsko raven in zdravstveno stanje, predvsem za boj proti malariji.

Kdo je prvi operiral slepič?

Medicinski zgodovinar dr. Kriz je pred kratkim popravil dolgoletno krivico: odkril je namreč zdravnika, ki je res prvi operiral slepo črevo, in bolnika, ki so mu takrat izrezali slepič. Dosedaj so menili, da je prvo tako operacijo naredil 1757. leta francoski zdravnik Mestivier. V resnici pa pripada zasluga za to zdravniku angleškega kralja Georga II. Klaudisu Amiandu, ki je 7. decembra 1735. leta z roko odstranil slepič 11-letnemu dečku. Operacija je popolnoma uspela in bolnik je nato kmalu okreval.

Mestivier, ki mu je dosedaj neupravičeno pripadala slava, da je prvi operiral slepo črevo, je v resnici izvršil le neko operacijo blizu slepiča in to 22 let po Amiandu. Mestivier je odprl nek tvor v notranjosti bolnika in pri tem ni niti poskušal odstraniti tudi slepič; kot kaže, se mu ni niti sanjalo, da je bil v resnici slepič žarišče bolezni. Njegov bolnik je umrl, ker mu operacija ni pomagala.

To odkritje dr. Kriza je razburilo nekatere zdravnike, toda svoje trditve je dr. Kriz dokazal z obširnimi gradivom,

Slovensko planinsko društvo je aktivno

Čeprav z mnogimi in vsestranskimi težavami, ki temelje na najrazličnejših vzrokih, med katerimi ni zadnja tudi finančna slabost, naše Slovensko planinsko društvo po enem letu obstoja vendar smelo napreduje. Ni nam sicer še uspelo, da bi prišli vsaj do ene lastne planinske kočice, pač pa kljub temu lahko rečemo, da smo si osvojili prvo postojanko.

Planinska kočica na Rožčici, namenjena v poletnem času bivanju pastirja, bi bila vse ostalo leto neizkoriščena, da ne bi naše planinsko društvo po dogovoru prevzelo nalogo, da njeno notranjost uredi tako, da bo vedno uporabna, kajti krasna pobočja na Rožčici, naravnost vabijo ravno zimske športnike. Teren okoli omenjene kočice pa je tak, da je pripraven tako za izurjene smučarje kot za začetnike, torej pripraven za trening članov in tekmovalcev naših smučarskih društev v isti meri kot za osnovne smučarske tečaje.

Seveda taka ureditev kočice ni lahka in enostavna. Marsikaj je potrebno v njej. Minulo nedeljo je nekaj članov našega planinskega društva z ureditvijo začelo. Enega glavnih predmetov, štedilnik, je bilo treba spraviti iz doline približno 1300 metrov visoko v kočico. Po dolini Rožčice smo ga spravili na saneh do Strmca, od tam naprej pa ga je bilo treba nositi. Res ni bilo lahko nositi tako težo po strmih vzpetinah in ob gaženju snega do kočice, a ko smo dospeli, postavili štedilnik na svoje mesto in si v lepi, prostorni koči skuhal prvi čaj iz snežne vode, nas je minula vsa utrujenost po naporu. Takoj smo na licu mesta ugotavljali, kaj vse bo še potrebno urediti, da bo kočica lahko sprejemala goste, in sklenili, da nadaljnje ukrepe ne bomo odlašali.

S prevzeto nalogo, da kočico uredi naše planinsko društvo, si bomo pridobili pravico, čeprav ni naša last, vendar imenovati jo našo prvo planinsko postojanko. In to bo brez dvoma pomemben uspeh!

pri čemer je objavil tudi nenavadno poročilo zdravnika Amianda, ki ga je ta operaciji objavil oktobra 1736. leta. Amiand je najprej mislil, da operira kilo. Naletel pa je na zelo povečano slepo črevo, v kateri je tičala neka igla. Pri operaciji je imel mnogo težav, toda končno mu je uspelo odstraniti slepič. Operacija je trajala več kot pol ure. Med tem časom je bolnik padel v agonijo. Ker takrat še niso poznali anestezije, so bolnika med operacijo trdno privezali na operacijsko mizo.

Dr. Mirko Rupel:

SLOVENSKI JEZIK

Pravorečje

Najprej moramo razložiti, kaj pomeni beseda pravorečje. V njej sta dve besedici: »prav« in »reči« — pravilno izrekati. Pravorečje je torej nauk o pravilni izreki, o pravilni izgovorjavi.

Če govorimo o pravilnosti pismene ali knjižne slovenščine, mislimo navadno na pisani jezik ali na jezik v knjigi; od tod tudi izraz »pismeni« ali »knjižni« jezik. Pri tem pa dostikrat pozabljamo, da je jezik najprej tisto, kar govorimo in slišimo, in šele potem tisto, kar pišemo. Prvotnejša je torej govorjena in ne pisana beseda; pisava je le nepopoln zapis govora. Potemtakem ne more biti važno samo, kako pišemo, marveč tudi, kako govorimo.

Če kmet mimogrede spregovori z Ženo o vremenu, si glede izreke ne prizadeva posebno. Skrbnejši je njegov govor, kadar pripoveduje zbrani družini, kaj je videl in doživel v mestu. Še skrbneje govori, kadar v gostilni razklada načrt nove elektrifikacije, posebno če prisluhnejo še sosednja omizja. Tako je tudi s knjižnim jezikom. Kadar nastopamo pred zborom, v javnosti, se trudimo, da govorimo kar najskrbneje. Pomen govorenega knjižnega jezika je danes večji kot kadar si bode v preteklih časih ter se kaže pri različnih in številnih priložnostih: pri predavanjih, govorih, pri petju, v šoli, pri sodnih in drugih razpravah, pri glasnem branju, pri recitacijah, v radiu, v filmu, v gledališču. V vseh teh primerih si moramo prizadevati, da bi knjižno slovenščino kar najlepše izgovarjali. Tega nas uči pravorečje.

Pravorečje določa pravilno in enotno izreko glasov in besed in nas opozarja na napake, ki jih pri tem delamo.

Ker določa pravorečje enotno izreko knjižnega jezika, se pravi, da bode izgovor knjižnega jezika isti v Trstu kakor v Ljubljani, v Celovcu, v Novem mestu, v Celju itd., združuje kakor enotna pisava (pravopis) vse člane naroda v enotno jezikovno občestvo.

Enotna, najskrbnejša in najplemenitejša oblika govorenega knjižnega jezika se imenuje knjižna izreka; ker jo uporabljamo predvsem pred zborom, ji pravimo tudi zborna izreka.

*

Iz zgodovine našega knjižnega jezika smo lahko spoznali, kako je zrastel iz narečij in se izoblikoval iz različnih sestavin. Tudi zborna izreka mora upoštevati tiste glasove, ki živijo v vseh glavnih slovenskih narečjih in ki so zgodovinsko, t. j. od 16. stoletja naprej, upravičeni. Na tak način izoblikovana zborna izreka daje knjižnemu jeziku posebno zblíževalno moč.

Praktično se je zborna izreka izoblikovala med izobraženci, posebno tam, kjer se je najbolj čutila potreba po olikanem govoru, pri govorih in predavanjih, v gledališču in v šoli. Da se je to v največji meri godilo v kulturnem središču, v Ljubljani, je razumljivo. Posebno po prvi svetovni vojni je Ljubljana zaradi univerze in drugih kulturnih ustanov postala najmočnejše slovensko kulturno torišče. Vplivala je lahko tem bolj, ker so se tu zbirali in študirali izobraženci iz vseh slovenskih krajev, iz najrazličnejših narečnih območij.

Docela napak pa bi bilo misliti, da že vsak Ljubljančan govori vzoren knjižni jezik, da je njegova izreka odločilna, saj smo spoznali iz zgodovinskega razvoja, da se knjižni jezik ne naslanja na eno samo narečje, torej tudi na samo ljubljansko ne. Zborna izreka je nastala kot kompromis in sinteza vplivov, ki so od nekdaj bili plodni in tvorni v knjižnem jeziku. Res, da so ti vplivi izvirali predvsem iz osrednjih narečij, vendar so pomagala tudi druga in celo obrobna slovenska narečja. Določil in pravilno pa ni usmeril naše zborne izreke povprečni Ljubljančan, tudi ljubljanski izobraženec ne, marveč znanstveniki jezikoslovci Škrabec, Breznik in Ramovš in umetnik Župančič.

Ni slučaj, da je pri oblikovanju zborne izreke najbolj sodelovalo osrednje slovensko ozemlje. Na tem ozemlju so zrasli naši prvi pisatelji, tu je bilo kulturno središče. Tudi pri drugih narodih opazujemo nekaj podobnega. Naj navedem samo dva zgleda. Češki pisme-

ni jezik se je razvil iz narečij, ki se govorijo v Pragi in njeni okolici, pa se tudi češka zborna izreka ravna po govorici teh narečij. Za Francoza je odločilna pariška izgovorjava, saj je bil nekoč v Parizu dvor, ki je dajal smernice za olikano govorico; tu je bilo osredotočeno vse politično in kulturno delo.

Prva zahteva, če hočemo knjižno govoriti, je, da odložimo narečne posebnosti. To ni tako preprosta reč, ker ne gre samo za izgovor tega ali onega glasu, temveč za vso barvenost, za ritem in melodijo govora, torej za take posebnosti, ki so premalo otipljive, da bi se dale zajeti v pravila. Če poslušamo n. pr. Ribničana, govorečega v narečju, pa recimo, da je tako daleč od nas, da ne razumemo posameznih besed, bomo kljub temu lahko ugotovili: »Aha, tale je iz Ribnice!« Kako smo to spoznali? Njegov počasni in zategnjeni govor, pojoč z značilno melodijo, nam ga je izdal. Prav tako bomo spoznali po posebni izreki besed in melodiji stavkov Štajerca, Korošca, Kraševca itd. Lahko rečemo, da se popolno poenotenje izreke ne dá doseči. Vendar se moramo vsaj truditi, da bi se enotni izreki približali. Z dobro voljo in marljivim prizadevanjem se dá veliko doseči. In takega prizadevanja je materin jezik vreden.

Pa se bo kdo oglasil in dejal: »Zakaj pa ne govorimo kar tako, kakor je napisano?« Le poskusimo! Tu je pet besed: *res*, *žena*, *več*, *seno*, *pes* — v vseh je napisan enak *e* in vendar se izgovarja na pet načinov. V besedi *res* je glas *e* dolg in ozek, v *žena* je dolg in širok, v *več* je kratek in širok, v *seno* je nepoudarjen (srednji), v *pes* pa je polglasnik (ə). Drug zgled: *general* — *pisal*; obakrat pišemo *l*, govorimo pa prvič *l* (general), drugič pa *u* (pisau).

Kaj izhaja iz tega? Naša pisava nam ne more povedati, kako naj izgovarjamo, ker ima premalo črk. Ena črka se zdaj tako, zdaj drugače izreka, črka *e*, kakor smo videli, kar na pet načinov, črka *l* na dva načina. Pisava torej ni popolna, treba je posebnih pravil, da bomo pravilno brali, pravilno izrekli, ali z drugimi besedami: potrebno je znanje pravorečja.

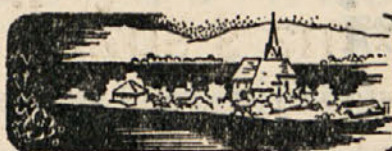
(Dalje prihodnjič)

KOLENDAR

Petek, 8. januar: Severin
Sobota, 9. januar: Julijan
Nedelja, 10. januar: Viljem
Ponedeljek, 11. januar: Higin
Torek, 12. januar: Tatjana
Sreda, 13. januar: Veronika
Četrtek, 14. januar: Hilarij

SPOMINSKI DNEVI

8. 1. 1819 Umrl v Ljubljani pesnik Valentin Vodnik.
9. 1. 1856 Rojen v Globokem pri Rimskih Toplicah pesnik Anton Aškerc.
10. 1. 1920 Začetek zveze narodov.
11. 1. 1944 Vzhodnokoroški odred napade Slovenji Plajberk in zažge nemško postojanko.
12. 1. 1887 Umrl v Gorici prirodoopisec-pisatelj Fran Erjavec — 1939 Na pobudo Erazma Goršeta, po rodu iz Stange pri Litiji, so ameriški Slovenci ustanovili v Clevelandu Slovenski narodni muzej — 1942 Začetek II. sovražne ofenzive proti NOV.
13. 1. 1777 ZDA so dobile nacionalno zastavo — 1912 Jugoslovanski napredni srednjeolci so si ustanovili organizacijo z revolucionarnim programom.
14. 1. 1837 Rojen v Repnjah na Gorenjskem politik iz časa ljudskih taborov in pisatelj humorističnih črtic dr. Valentin Zarnik — 1938 Umrl v Ljubljani univ. prof. in prirodoslovec dr. Alfred Šerko.

Po naši zemlji

Razdiralci ne bodo imeli uspeha

Ozkosrčni strankarski fanatiki v Šmihelu so storili v svojem razdiralnem delu in s sejanjem nesloge, ki jo sejejo med zavedno slovensko ljudstvo, korak naprej. V tem razdiralnem delu prednjači gospod župnik Picej, ki v svojem strankarskem fanatizmu, po navodilih temnih nenarodnih naredbodajalcev, izkorišča verska čustva prebivalstva in slika zlodeja na steno, kjer ga ni. Posluhuje se prižnice in zasebnih obiskov in širi razdor v vrste slovenskega prebivalstva. Vse, ki ne trobijo v njegov rog, ožigosa za brezverce, posebno prosvetlaš, ki se trudijo v okviru Slovenskega prosvetnega društva »Peca« ter posredujejo slovensko prosveto, ki odgovarja času in napredku ter je stvarna in življenjska. Če smatra gospod župnik za prave vernike v fari samo svoje pristaše, potem gradi svoje duhovniško gospodstvo na zelo ozek krog in lahko posledice nezadovoljstva odrinjenega ljudstva pripiše sebi.

Pri tem delu mu vztrajno pomagajo izkoreninjeni kaplani-pobeglice, ki so se za časa narodnoosvobodilne borbe postavili na stran krvavega okupatorja, ki se je zaklel v krvi zatreti slovensko ljudstvo in pod katerim je množično trpelo tudi koroško slovensko ljudstvo, med tem tudi mnogo duhovnikov. Zločin nad domovino jim je narekoval beg iz domovine in v svoji slabi vesti nadaljujejo v zamejstvu svoje razdiralno delo ter se trudijo z brezvestnimi klevetami odtujiti koroške Slovence kulturni povezavi z materinskim narodom, kar pomeni neizogibno narodno smrt. Prepostavimo, da so duhovniki, ki se v najtežji dobi slovenskega naroda niso izneverili svojemu ljudstvu, ostali v svoji domovini in tam skrbijo za dušni blagor svojih vernikov. Vso čast in spoštovanje tistim duhovnikom.

V Šmihelu že od nekdaj deluje na področju naše prosvete slovensko prosvetno društvo, ki je osnovano na širini, ki omo-

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

SPD »Bilka« v Bilčovsu priredi v nedeljo, dne 10. januarja, pri Miklavžu v Bilčovsu ob pol 3. uri popoldne in ob pol 8. uri zvečer igro

Na dan sodbe

Nastopil bo tudi tamburaški zbor.

Prisrčno vabljeni.

goča sodelovanje prav vsem. Ob društvenem delovanju se naše ljudstvo ne spotika, temveč z zadovoljstvom obiskuje društvene prireditve, ki brez dvoma nikdar niso dale povoda za gonjo iz župnišča, odkoder so naše narodne prireditve skušali vztrajno ovirati s podtikavanjem zlonamernih zavijanj. Toda ljudstvo se za izbruhe fanatizma ni zmenilo, ker zna samo ločiti, kaj je prav in kaj ni prav, ter se je vedno številno udeleževalo prireditev prosvetnega društva.

Ta življenjska stvarnost naše prosvete ni dala miru nestrpnemu v župnišču, ki bi si še sedaj radi lastili monopol slovenske prosvete, ter bi jo edini radi, okrnjeno in zoženo, širili. Z obupnim trdom so ob koncu leta zbornali nekaj svojih ljudi na sestanek in ustanovili svoje društvo, ki bo baje sila pobožno. Zadnjo pobudo za ta ukrep jim je dala dobro uspela prireditev slovenskega prosvetnega društva na Štefanovo, ki nikakor ni šla v račun g. kaplanu Nemcu, čeprav so igrali Finžgarjevo igro. Mnenje treznih in razumnih ljudi je bilo tudi na tem sestanku, da je ustanovitev novega društva nepotrebna, ker more raznašati samo razdor v vas in med družine. Govor kaplana Nemca, ki je »dokazoval« nemožnost kulturnih stikov z narodno celoto, so navzoči sprejeli brez pravega odmeva, nekateri z izrecnim odporom.

Izmed navzočih, bili so večinoma starejši ljudje, so izvolili za predsednika samega g. župnika Piceja. Že to dejstvo govori, da tako društvo ne bo moglo narodno delovati, saj je znano, da je duhovnikom od Slovincem nenaklonjenega celovškega knezoškofijskega ordinariata zabranjeno vsako slovensko narodno delovanje. Njemu v pomoč so postavili za podpredsednika Kajžra iz Rinkol. Pri nas v Šmihelu so ljudje le malo prepričani, da bosta prav ta dva najbolj sposobna, da vodita društvo, ki mora biti družina v širšem pomenu besede.

Vse kaže in uvidevni ljudje se dobro zavedajo, da bo novo društvo koncem konca le cerkvena organizacija, in bo tudi morebitno z žrtvami prebivalstva nabavljeno premoženje postalo prej ali slej cerkvena last. Kaj to pomeni, nam govori primer v Hodiščah, kjer so prvi dan prepovedali Slov. prosvetnemu društvu uporabo dvorane, čim je z žuljami ljudstva postavljeni dom postal cerkvena last.

Mi pa ostanemo kakor smo bili in naše Slovensko prosvetno društvo bo korakalo naprej po začrtani poti za korist in kulturni napredek slovenskega prebivalstva v Šmihelu in okolici.

Bikoborba v Podkrnosu

Ko je nedavno pričel prevažati najemnik Gappitz iz Podkrnosa svoj inventar na svoj novi dom Na Bregu, mu je pri tem pomagala njegova žena. Za vprego je uporabljala bika, ki je bil do tega dne zelo pohlevna žival. Ta dan pa je postal bik naenkrat nemiren ter se je iztrgal, ko ga je hotela žena vpreči. Bik je besen zdirjal po dvorišču, kmetica pa ga je hotela ujeti in ukrotiti. Toda podivjani bik se je zaletel v njo in jo podrli na tla. Žena je padla pred bikove prednje noge. Bik ji je z eno nogo stopil na prsni koš. Obupnih klicov skrajno ogrožene žene seveda ni nihče slišal. Končno se je ženi posrečilo zgrabiti za nosni obroč bika, ki ga je z zadnjimi silami vrtela tako, da je žival zatulila od bolečin. Razdraženi bik je ženi še zlomil sklepno kost, toda sprostila se ni mogel in je končno opešal. Na koncu svojih sil je pogumna žena spravila ukročenega bika še v hlev. Nato pa se je zrušila vsa okrvavljena na tla in v takšnem

stanju jo je našel mož, ki je takoj poklical zdravnika, ki ji je nudil prvo pomoč. Ženo so morali prepeljati z rešilnim avtom v bolnišnico.

Smučarski tečaj v Zahomcu

Slovenska fizikturna zveza sporoča, da bo priredila v dneh od 12. do 16. januarja 1954 v Zahomcu v Ziljski dolini smučarski tečaj.

Vse člane Zveze, ki se želijo v smuku in skokih pod strokovnim vodstvom izpopolniti, opozarjamo na tečaj.

Prijaviti se je treba takoj na Slovensko fizikturno zvezo v Celovcu, Gasometergasse 10 ali pa na športno društvo Zahomec pri Hanziju Millonig, Zahomec-Achomitz št. 16, pošta Bistrica na Zilji.

Za prenočišča in prehrano bo preskrbljeno. Slovenska fizikturna zveza.

Iz občinskega gospodarstva v Libučah

Občinski odbor sestoji v sedanji sestavi iz treh Slovencev, petih socialistov, treh Volkspartajevcev in enega Vdu-jevca. Razumejo se prav lahko, ker vsi brez izjeme govorijo oba deželna jezika, doma v vsakdanjem občevarju pa govorijo po večini vsi v domačem slovenskem jeziku.

Tudi pri občinskih sejah, ko so si ti občinski očetje o občinskih zadevah belijo glave, pogosto v ostrih trenjih, so se končno vendarle znašli na eni sporazumni točki, ki je šlo za gospodarske interese in napredek v občini. Trije odborniki iz slovenske liste so imeli poguma dovolj, da so znali vedno zastopati stališče, ki je odgovarjalo interesom njihovih volivcev in vseh občanov ter so s svojimi predlogi in v razpravah pogosto tudi uspeli in izbili marsikakšen koristen sklep za skupne občinske koristi. Prizadevanje ni bilo vedno lahko, ker pogosto je bilo treba premostiti marsikakšne neosnovane predsodke v odboru, boljše povedano nekaterih odbornikov, ki se še danes ne morejo znajti v novem času, ki narekuje v interesu miru v deželi enakopravnost obeh narodov. Uvidevnosti splošno priljubljene in objektivne župana Ostermana je pripisati, da se je rešila marsikatera kočljiva zadeva v zadovoljstvo.

Občinske doklade za preteklo leto so znašale 300 odstotkov, kar je pomenilo za naše kmete brez dvoma težko obremenitev. Libuška občina, na skrajni deželni meji, je gospodarsko na mrtvi točki. Brez vsakega zaledja so odprodajne možnosti kmetijskih pridelkov skrajno neugodne. Neprimerno na boljšem so kmetje v okolici Celovca, ki svoje pridelke lahko za primeren denar spravijo na trg, tudi drobne vrtno pridelke, kakor tudi sadje in drva. Vsega tega v naši občini ni, odkar je odpadel trg industrijske in močno obljubene Mežiške doline. Poleg tega naš kraj nima znatnejše industrije. Delavci, ki imajo zaposlitev, so zaposleni drugod, kjer tudi porabijo velik del zasluženega denarja. Kmetje so sekali les, dokler so zaloge trajale, ker pa se gozdovi redčijo, izgledi za bodočnost nikakor niso upo- polni.

Občinski odbor se je v svojih prizadevanjih trudil, da bi v svojem območju omogočil čim več delovne možnosti za domače delavce in obrtnike. Za vse take akcije je bilo treba napeti vse sile. Davkoplačevalci naj vedo, kako se je porabljal denar, ki so ga z velikimi žrtvami plačevali.

Zgradba, ki je stala veliko denarja, 275.000 šilingov, je na primer novozgrajeno učiteljsko stanovanjsko poslopje v Zgornjih Libučah. Ljude se sicer čudijo, kako je mogla ta stavba stati toliko denara. Praviijo, da je zgrajena po vseh vidikih moderne stanovanjske gradbene tehnike in opremljena z vsem komfortom.

Občani naj si zgradbo ogledajo in se sami prepričajo, če je bil denar odgovarjajoče porabljen. K gradbenim stroškom je hvalvredno prispevala znaten del deželna vlada. V šmarješki šoli so v preteklem letu izvedli še zadnje renovacije in nabavili nove klopi. Po odloku deželne vlade je kmetija, ki so jo svoj čas kupili kmetje šmarješkega šolskega okoliša, pripadla v last občine, katera razpolaga z njenim donosom. Vsekakor pa bo morala občina v svojem proračunu sedaj upoštevati celotne potrebe šmarješke šole. Za tekoče leto je v načrtu izgradnja hleva na šolskem posestvu v Šmarjeti in še poprava šolskih prostorov v Zgornjih Libučah. Posebno razveseljav je viden napredek pri izgraditvi občinskih poti in potrebnih mostov, kar znatno olajšuje prevoz kmetijskega blaga. Potrebno skrb je odbor posvečal tudi občinskim rentnikom.

Pri zadnji seji ob koncu leta je občinski

Pliberk

Nepričakovano hitro je v bolnišnici v Celovcu preminul šolski ravnatelj v p. Karl Hecher v Pliberku. Nedavno še čilega in zdravega je minuli teden zadela kap in ko so ga prepeljali v bolnišnico je podlegel. Pokojni Hecher je bil dolga leta šolnik na ljudski šoli v Pliberku, kjer si je kot vzgojitelj pridobil mnoge zasluge. Žal se tudi pokojni šolski ravnatelj ni mogel povzpeti nad predsodke ozkega nacionalnega šovinizma in je tudi on v svojem delovanju kot šolnik pospeševal germanizacijo. Kot človek pa je bil poštenjak. Umrl je v starosti 73 let.

Pri Dirntišu, pri posestniku Mačeku Juriju v Vidra vesi, je minuli teden izbruhnil v ostrejšjo stanovanjskega poslopja požar ter uničil poslopje do zidovja. Nastala škoda je znatna. Zgorele so tudi večje količine žita. Požarnim brambam se je posrečilo, da so preprečile še večjo škodo.

Pliberčani so pošteno zdrknili v novo leto. Požarna bramba je priredila v šoli silvestrovanje, ki je bilo zelo dobro obiskano in je veselje trajalo do jutra. Vse je drvelo v šolo in so bile zaradi tega pliberške gostilne na Silvestrovo večer prazne.

Sele

V novi šoli v Zgornjem Kotu je priredila šolska mladina božičnico. Prireditev in spored je priredil in organiziral šolski vodja g. Velik. Nastop šolarjev je bil pogumen in prisrčen v zadovoljstvo sebi in navzočim odraslim. Od veselja in sreče so žarele otrokom oči ob sprejetih darovih.

Naša Pepca pa je pripravila lepo darilo za gospoda šolskega vodjo Velika in sicer prav posebno darilo kot poročno

Naš gozd nas svari

Kaj naj vemo o varstvu rastlin?

Običaj je, da ob koncu starega ali ob pričetku novega leta pogledamo nazaj na preteklo leto in da pretrčimo, kaj nam je v primeri s prejšnjimi leti prineslo novega, dobrega ali slabega. To delamo predvsem radi v kmetijstvu, kjer se leta med seboj tako silno razlikujejo.

Na mestu bo, da to pot pretrčimo ono področje naše kmečke proizvodnje, ki nas v vseh viharjih zadnjih desetletij ni pustilo na cedilu, ki nam je v sili vedno nudilo pomoč in ki smo mu bili doslej za njegove dobrote vse premalo hvaležni — to je naš gozd.

Že skozi skoraj štirideset let se pri nas poseka letno več lesa kakor ga priraste. Les in lesni izdelki zavzemajo v avstrijskem izvozu tretjino vsega izvoza, na Koroškem pa predstavlja les polovico vsega izvoza. Nad 6.250 žagarskih podjetij v Avstriji, od teh 900 na Koroškem, predeluje les in vsak sedmi državljan najde pri sečnji, transportu in predelavi lesa svoje delo in kruh.

Kapaciteta koroških žag znaša 2,8—3,2 milijona kubičnih metrov lesa na leto. Brez škode pa bi na Koroškem letno smeli posekati le 1—1,1 milij. kub. metrov lesa, kajti toliko znaša približno letni prirastek. V zadnjih treh letih pa se je na Koroškem posekalo:

1950	1.263.123 m ³ ali ca. 3 m ³ na hektar
1951	2.238.000 m ³ ali ca. 5,3 m ³ na hektar
1952	1.556.163 m ³ ali ca. 3,7 m ³ na hektar

To pomeni, da se je v teh treh letih posekalo več lesa, kakor ga v štirih letih priraste. Škoda, da nam manjka podatkov o letnih sečnjah zadnjih štirideset let, da bi lažje izračunali obseg prekomernih sečenj. Na podlagi zgornjih podatkov vendar lahko domnevamo, da smo na Koroškem v zadnjih 30 letih posekali toliko lesa, da ne bi smeli 10 do 15 let nič več posekati, da bi prirastlo to, kar je že preko mere posekanega.

Več kot polovica v zadnjih letih posekanega lesa izvira iz kmečkih gozdov. Če upoštevamo to, da znaša letni prirastek v kmečkem gozdu komaj 1,5—1,8 kub. met. na hektar nasproti povprečju 3 kub. met. na hektar, spoznavamo vso težo bremena, ki pada na rame današnje generacije tako iz stališča gozdarstva, kakor tudi kmetijstva in celotnega našega narodnega gospodarstva.

Vzroke prekomernih sečenj v kmečkih gozdovih ne moremo iskati drugje, ko pa v periodičnih krizah v kmetijstvu in drugih nasilnih političnih posegih (kakor so to vojne) za oblast in moč močnejšega nad slabjšim. Na račun gozda so se in se še vršijo pri nas najbolj ostudne špekulacije. Nešteto krat se je že zgodilo, da je prišel v vas denarni mogotec, preslepil kmeta, da mu je prodal gozd — tu in tam celo kmetijo —, nakar je posekal les do golega in se pri tem obogatil ter šel z denarjem, ne da bi se brigal za novo zasaditev. Kako bridko se je že in se bo v naslednjih desetletjih še bolj maščevala anarhija v gozdnem gospodarstvu. Naša generacija in oblast za nadzorovanje gozdnega gospodarstva imata veliko odgovornost pred našimi potomci, kajti s prekomernim in površno nadziranim sekanjem lesa se je nevarnost poplav, plazov in občutnih suš silno povečala. S tem pa grozi tudi

padec produktivnosti našega kmetijstva in ne navsezadnje večletna kriza v celotnem državnem gospodarstvu.

Zato je brez dvoma pogozdovanje jasna zapoved naslednjih let. Pogozdovanje pa je povezano z vprašanjem potrebnih sadik ter z vprašanjem delovne sile in časa. Vse skupaj pa povzroča nemale stroške. Strokovnjaki sodijo, da stane pogozditev 1 hektarja posekane gozdne površine okoli 3000 šilingov. Za kmeta, ki je posekal svoj les iz nujne potrebe po denarju, ne pa zaradi tega, ker je bil les zrel, je to ob sedanjem pomanjkanju delovne sile na njegovi kmetiji znesek, ki ga ne spravi skupaj. Zato bi bilo prav, da bi se dobršen del državnih denarjev, ki je namenjen za „razgozdovanje“ (za gradnjo poti in vzpenjač v višje gozdove) odtegnil temu namenu ter se

uporabil za pogozdovanje kmečkih golosekov. Gozdni veleposestniki, ki jim gradnja takih poti in vzpenjač koristi, bi bili sicer prikrajšani za nekaj odstotkov svojih profitov, zato bi se pa ozlenili spet kmečki goloseki ter se ustvarila naslednjim generacijam za vsako naših kmetij potrebna „zelena rezerva“ — gozd in les.

Dosedanji razvoj v gozdnem gospodarstvu pa ne zahteva novih poti in strožjih ukrepov samo od oblasti za nadzorovanje gozda, temveč tudi od gozdnih posestnikov samih. Naš kmečki človek mora spoznati, da „sekati in sekati ni vse eno.“ Spoznati mora sodobne metode vzgoje in negovanja gozda in v neločljivi povezavi s tem najti tudi odgovarjajoča pota v svojem kmetovanju. —ž—r.

Namesto grmičevja lešnike

Ko sem se utrujen vračal z dela na polju, me žena opozori, naj ji pomagam pobrati lešnike, ki jih je bilo polno pod edinim drevesom, ki je posajeno na našem najslabšem delu posestva. Glej čuda! V dobri pol uri sva nabrala polno košaro lepih lešnikov. Od tega edinega drevesca, ki ga imamo, dobimo vsako leto po dve do tri košare lešnikov. To me je tako vzpodbudilo, da bom zasadil prihodnjo spomlad kar večje število drevesc.

To koristno drevo bi lahko nadomestilo grmičevje, robidje in pa različen plevel, ki raste ob naših potokih in obronkih pašnikov. Skoraj pri vsaki kmetiji se najdejo prostori, ki ne dajo nobenega haska.

Povsod tam, kjer orehovo drevje ne uspeva, nasadite kot nadomestilo lešnike, ki so skromni in odporni in rastejo prav povsod.

Lešniki ne potrebujejo nobene posebne nege. Ako nameravamo narediti čisti nasad, je prav primerna razdalja 1,50×2 m. Prav pa je, da zemljo, kjer nameravamo zasaditi lešnike, globoko prekopljemo, da uničimo plevel in zemljo zrahljamo, da bodo mlada drevesca lepše rastle. Tak čist nasad sem videl na Vinarski šoli v Klosterneburgu. Nasad so na šoli tudi vsako drugo leto dvakrat okopali, kar smatram, da je zelo dobro, ni pa nujno. Tudi gnojiti jim ni nujno potrebno, ker imajo drevesa ogromno listja ter se s tem gnoje. Umestno pa je, da lešnikov nasad v novembru okoplamo, da spravimo listje v zemljo, da se bo spremeni v humus.

Kdor ima le kaj prostora, kjer mu ne uspeva drugo sadno drevje, naj zasadi lešnike v večji množini. Lešniki imajo namreč vedno dobro ceno. M. V.

Pogovor s čebelarji

Preteklo leto sem obljubil, da bom svoje »pogovore s čebelarji« nadaljeval. Moj načrt mi je prekrizala bolezen, vsled tega dane obljube nisem mogel izpolniti. Tovariši so mi svetovali, naj se podam na zdravljenje v Jugoslavijo, kar sem tudi ubogal. Za časa zdravljenja sem se nahajal v Laškem zdravilišču. Mojim svetovalcem se zahvaljujem za nasvet; bil mi je zelo koristen, kajti sedaj se počutim popolnoma zdravega. Obenem se tudi zahvaljujem zdraviliškemu osebju posebno pa zdravniku in njegovi hčerki za njihovo prijaznost in vljudnost napram meni. Na kratko sem vam hotel omeniti moj zadržek preden preidemo zopet k našim čebelicam.

Kakor nam je pokazal naš letošnji uspeh, so bile naše male živalice zelo vztrajne in pridne. Še stari čebelarji ne pomnijo tako ugodnega in bogatega čebelarskega leta. Predvsem so se odlikovale čebele v nižinah; visoke planine letos niso dajale preveč medu, ponekod pa tudi

sploh nič. Vsled tega smo se nekateri čebelarji prevarali, kajti računali smo, da nam bodo s planin tudi tako prinesle kot z dolin.

Ravno radi tega, ker je letos bilo tako ugodno leto, se ni čuditi padcu cen pri medu. Tržišče je z medom prenapolnjeno, zato tudi cena pada. Čim večja je ponudba tem nižja cena. Če hočemo vzeti danes povprečno ceno medu, lahko rečemo, da se je skoraj izenačila z mastjo. Vendar dela za proizvodnjo 1 kg masti nikakor ne moremo primerjati trud ubogih čebel predno nanosijo 1 kg medu. Že v velikosti je ogromna razlika, a še večja v požrtnovalnosti. Zato dragi čebelarji posvetite čim več pažnje in nege naši koristni čebelici. Ne smemo gledati samo na to, da nam ona daje svoj pridelek, temveč ji moramo nuditi vse kar potrebuje. Posebno še sedaj v zimskem času, ko je tako rekoč ona sama za delo nezmožna. Če bi čebelar sedaj v tem času zamenjal čebelice, ne bi mogel računati na

V rastlinski proizvodnji le redko najdemo nasade z zdravimi rastlinami. Vsi nasadi so več ali manj napadeni od različnih škodljivcev in povzročiteljev obolenj, bodisi rastlinskega ali živalskega izvora. O borbi proti škodljivcem in boleznim rastlin nas poučuje nauk o varstvu rastlin. Njegov namen je, da razna odstopanja od zdravega razvoja, včasih celo za življenje rastlin nevarnega škodljivca ugotovi in daje navodila za potrebne ukrepe.

Obstoj kmeta je odvisen od rastlinske proizvodnje. Od nje pričakujemo dobro žito za vsakdanji kruh, obilo krme za našo živino in še dosti okopavin za svinje. Toda rastline so izpostavljene vremenskim neprilikam, ki škodujejo normalnem razvoju. Prevelika suša, moča, toča, vetrovi, vročina ali mraz in nagle spremembe temperature ovirajo ali celo popolnoma onemogočajo razvoj rastlin. Velikega pomena za razvoj rastlin so tudi neugodno sorazmerje ali pa splošno pomanjkanje hranljivih snovi v zemlji, enostransko gnojenje in pomanjkanje sledovnih elementov (Spuren-elemente). Slaba obdelava zemlje in s tem tudi nestrukturna in slabo zračna zemlja je včasih zelo usodna za naše rastline.

Živalski škodljivci na rastlinah so pretežno žuželke. Živalski škodljivci se hranijo od napadene rastline. Hranijo se ali z objedanjem, ali pa z izskrkovanjem soka (n. pr. uši). Za zatiranje s kemičnimi sredstvi je važno, da razlikujemo objedavce in sesalce.

Posebne važnosti pa so virusi, ki so doslej poznana najmanjša bitja. Virusi so povzročitelji obolenj pri živalih kot je slinavka in parkljevka, pasja steklina, svinjska kuga itd. Istotako napadejo virusi tudi rastline. Virusi imajo namreč lastnost, da se v živi celici rastline razvijajo in lahko povzročajo huda obolenja.

Rastline zavarujemo pred škodljivci in boleznimi lahko na različne načine:

1. Z agrotehničnimi ukrepi damo rastlini pogoje, ki so ji neobhodno potrebni za normalni razvoj. To dosežemo s pravilno in globoko obdelavo zemlje, zadostnim in pravilnim gnojenjem, pravočasno in nepregosto setvijo ter z izbiro zdravega in odpornega semena, rahljanjem zemlje in zatiranjem plevela tekom rasti. Vsi ti ukrepi povečajo odpornost rastlin proti napadu škodljivcev in povzročiteljev obolenja.

2. Naravno zavarujemo naše nasade na ta način, da ščitimo sovražnike škodljivcev, ali pa jih v ta namen gojimo. Velik pomen imajo v tem pogledu ptice.

3. S kemičnimi sredstvi, ki jih uporabljamo v trdem (kot prah), tekočem (kot škropivo) ali pa v plinastem stanju, uničujemo škodljivce in povzročiteljev obolenj. (Dalje)

čebelarji dohodek drugo leto. Vsak človek, ne samo čebelar, se zaveda kako velikega pomena je čebelarstvo na splošnem obsegu, kajti med je veliko zdravilo za naš življenjski organizem.

Dalje prihodnjici!

Vinko Pečnik

Kje je kmetovalcu iskati pravico?

Ustroj avstrijske države temelji na vrsti zakonov, ki urejajo odnose med posameznikom in skupnostjo, ki jo država predstavlja, kakor tudi odnose med državljani in njihovim premoženjem. V tej vrsti so tudi zakoni, ki tičejo posebej kmetijstvo in gozdarstvo. To so zakoni o zemljiški reformi, o prometu z zemljišči o zaščiti kmetijske in gozdarske proizvodnje, o gozdarstvu, lovu in ribarstvu, o varstvu narave, o socialnem pravu v kmetijstvu in gozdarstvu ter o vodnem pravu.

V vsakodnevem kmečkem življenju naletimo vedno spet na primere, za katerih rešitev moramo segati prav po ravnokar navedenih zakonih. Pa tudi za primer, da v njih ne najdemo ustreznih odgovorov, najdemo v njih vsaj pot, ustanovo in oblast, kjer odgovor lahko dobimo ali kjer »svojo zadevo« lahko uredimo.

Številni naši kmetovalci še vedno ne vedo za obstoj teh zakonov in odredb o njihovem izvajanju. Prav tako tuje jim je bistvo nekaterih oblasti in ustanov, ki so nastale po teh zakonih. Naš kmet še vedno išče pojasnila na vseh mogočih in ne-

mogočih mestih ter zapravlja denar in dragoceni čas pred advokati in sodišči, ko bi si drugače lahko prihranil zgubo na času in čisto tudi občutno škodo na svojem premoženju.

Da prihranimo našim bralcem in članom SKZ nepotrebna pota ter jim pomagamo odvrniti škodo na premoženju, bomo v nadaljnjem pojasnili nekaj po naših vaseh aktualnih vprašanj, ki so zapopadana v tem ali onem izmed zgoraj navedenih zakonov.

Splošno o oblasteh in njihovi pristojnosti

Z ozirom na različnost pogojev kmetovanja ter zgodovinskih, prirodnih in pravnih osnov, na katerih temelji in se spreminja struktura kmetijstva neke pokrajine v državi, se je državni zakonodajalec v zakonih, ki tičejo kmetijstvo, v glavnem omejil le na osnovna ali okvirna določila ter prepustil pravico sklepanja zakonov in odredb o izvajanju od njega sklenjenih zakonov deželnim zakonodajnim oblastem. V državi so enotno urejene le zadeve gozdarstva, veterine ter vodnega in socialnega prava. O teh zadevah

odloča v prvi instanci okrajno glavarstvo, v drugi deželni glavar in v tretji ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo (razen v zadevah iz socialnega prava, o katerih v tretji instanci odloča ministrstvo za socialno skrbstvo). O zadevah zavarovanja hudournikov odloča edino kmetijsko ministrstvo.

O ostalih zadevah, izvemši zemljiško reformo, odloča v prvi instanci okrajno glavarstvo, v drugi in s tem tudi v zadnji instanci pa deželna vlada. V nekaterih primerih, kakor na pr. v zaščiti polja, varstvu rastlin in pospeševanju živinoreje imajo tudi občine pravico odločanja.

Za izvajanje določil o zemljiški reformi so postavljene posebne oblasti, ki nosijo naziv »agrarne oblasti« in ki se delijo: agrarna okrajna oblast v prvi, deželni agrarni senat v drugi in višji agrarni senat v tretji instanci.

Za nekatera področja, ki jih zadene agrarno pravo, lahko obstojajo posebne ustanove. Na Koroškem obstojajo n. pr. komisije za promet z zemljišči, za priznavanje plemenjakov in semenja, nadalje inšpektorat za planšarstvo, urad za zakupe in podobne upravne komisije.

Poleg teh oblasti in ustanov pa obstojajo po vseh deželah še stanovska združenja, od katerih ima eno pravico do sa-

moupravljanja kmetijstva in gozdarstva ter zastopanja njunih interesov in pospeševanja; drugo pa zastopa interese kmetijskih delojemalcev. To sta kmetijska zbornica in zbornica kmetijskih delavcev (ki na Koroškem še ne obstoja).

Katere od teh oblasti in ustanov se moramo ali moremo poslužiti v posameznih primerih, nam bodo povedale nadaljnje razlage.

Vprašanja v zvezi z zemljiško reformo

Pod pojmom »zemljiška reforma« razumemo vsa vprašanja, ki jih postavlja razvoj in ki so potrebna, da bi kmetijska proizvodnja ne zaostala za splošnim razvojem proizvodnje in da bi se življenje kmečkega prebivalstva razvijalo v skladu s stvarnim položajem ostalega prebivalstva.

V okvir zemljiške reforme sodijo v glavnem: razbremenitev zemljišč, ureditev služnosti (servitutov), razdelitev zemljišč sosesčin in drugih skupnosti (gmajn, frajovin), zložitve zemljišč (komasacija), ponovna naselitev, razpust fidejkomisov (posestev, katerih lastnina je vezana na posebne uzakonjene pogoje), gradnja tovnih poti in varstvo planin.

(Se nadaljuje)

ZA GOSPODINJO IN DOM

Kako solimo in sušimo svinjsko meso

Meso, ki ga hočemo ohraniti za dalje časa, moramo zelo skrbno pripraviti. Najbolj razširjeno je prekajevanje mesa. Drug način pa je, da ga zalijemo z mastjo.

Da bo prekajeno meso okusno in trpežno, mora biti primerno slano. Tako bo imelo lepo rdečo barvo in prijeten vonj.

Ko prašiča razdeliš na posamezne kose, jih razložiš, da se meso dobro ohladi. To traja pet do deset ur. Ohlajeno meso nato dobro odrgni s soljo. Povprečno vzemi po eno slabo pest za vsak kos mesa. Če so kosi posebno veliki, vzemi polno pest soli. Da se meso lepše nasoli in da ima prijetnejši vonj, stolci v posodi dobro zrezanega česna, približno za dve pesti in nanj nalij liter ali nekaj več vode. S to

česnovko omoči vsak kos mesa, preden ga nasoliš. V velike kose napravi z nožem zareze in nasuj vanje soli.

Meso polagaj v snažno, primerno veliko leseno posodo, najbolje v obliki čebra. Na dno polagaj večje kose, proti vrhu pa vedno manjše. Vsako plast, ki jo naložiš v čeber, pomoči še s česnovko. Meso dobro potlači, da je na tesnem. Povrh položi rebra kot za nekako streho. Gotovo je, da za majhen kos ne boš vzela toliko soli kot za večjega. Po vsaki plasti mesa v čeburu potrosi še malo česnovke in pest soli.

Tako pripravljeno meso pusti tri tedne na hladnem prostoru. V tem času se meso razsoli in je primerno za dimljenje. Poberi ga iz čebra in naloži na mizo, da se odteče, naveži na trte in pripravi tako, da ga lahko obesiš v dimnico. Posamezni obešeni kosi naj se med seboj ne dotikajo. Velike kose, gnjati, vrat in drugo prereži proti sredini kosa in prešpali s trsko tako, da pride dim tudi v sredino kosa. Dobro je, če kose, preden jih daš v dimnico, obrišeš s snažno cunjjo, da pridejo suhi v dim.

Dim spočetka spuščaj le po malem, vsaj kake tri dni. Nikdar pa ne sme priti vroč ali tobel dim do mesa! Zato naj bo dimnica dovolj prostorna, imeti mora najmanj štiri kubične metre prostornine. V času, ko dimiš meso, uporabljaj v pečeh bukova drva, včasih pa priloži na ogenj brinovo vejico. Po nekaj tednih, ko je meso lepo porumenelo po vrhu, znotraj pa živordeče, ga lahko vzameš iz

dimnice, lahko tudi pustiš v dimnici, če nimaš druge primerne shrambe zanj, samo dim zapri.

Klobase in manjši kosi so kmalu prekajeni, zato jih moraš vzeti prej iz dima kot ostale večje kose.

Razen opisanega imamo še drug, tudi precej razširjen način konzerviranja mesa. Ohlajeno meso, ki smo ga podrgnili s soljo in naložili v kad ali čebriček, pustimo tako stati tri do šest dni. Nato skuhamo razsolico. Vzamemo na prašiča 15 litrov vode. Na vsak liter vode pa 3 dkg soli. Poleg tega vzameš še za vsakih 10 kg mesa 1 dkg solitra in 2 dkg sladkorja. Sladkor dodamo zaradi tega, ker ima soliter trpek okus. Soliter povzroči, da je meso lepo rdeče. To prekuhamo in slano vodo pustimo, da se ohladi. Ohlajeni vodi dodamo na vsakih 10 kg mesa še naslednje začimbe: 40 zrn popra, 40 zrn brinje, 40 zrn lovora, lovorjev list, srednjo žlico korijandra in po dve glavi česna.

Zrnate začimbe v možnarju rahlo stolčemo. nakar jih primešamo v razsolico, ki jo nato vlijemo na meso. Vode mora biti toliko, da pokrije meso. Vsak teden enkrat preložimo vse meso, da se enakomerneje razsoli. V tej razsolici ostane meso 3 do 4 tedne, veliki kosi še kak teden dalje. V tem času se izvrši v mesu mlečno kislo vrenje.

Ko je meso že dosti prekvašeno, to je tri do štiri tedne, ga vzamemo iz razsolice in malo operemo, odcedimo in osušimo, ker ne sme mokro v dim. Suhega damo nato v dimnico.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kaj vse se more vknjižiti

Najbolj bomo razumeli različne slučaje, če navedemo primere:

Nekdo vzame v zakup posestvo, ki ga lastnik noče ali ne more sam obdelovati. Zakupna pogodba se napravi na pet let, ker je treba prva leta več gnojiti, to in ono popraviti, in bi se sicer take investicije ne izplačale. Komaj pa je zakupnik prvo leto v posestvo vtaknil precej denarja, pride posestvo na dražbo! Ker zakupna pogodba ni intabulirana, je novi lastnik ne prizna in jo odpove na tri mesece. Če je to v jeseni in je zakupnik vsaj iz njiv vse spravil, še gre: če bi pa bilo to med letom, pa bi imel še večje sitnosti.

Isto velja, če je prejšnji lastnik posestvo prodal privatno in nič ni omenil petletne zakupne pogodbe!

Prav slično se lahko zgodi, če kdo najame kako hišo, ali pa samo stanovanje za več let in nižjo ceno, ker mora vse šele popraviti in izboljšati. Tudi temu se, kakor prej omenjeno, lahko zgodi, da mora pred potekom pogodbenega časa stran.

Če je pa v takih pogodbah zapisano dovoljenje, da se pogodba lahko vknjiži in če se potem takoj izvede vpis v zemljiško knjigo pri tem zemljišču, ki se mora seveda v pogodbi natančno označiti s številkami iz zemljiške knjige, potem je vsak najemnik ali zakupnik varen za celo pogodbeno dobo! Če se pa to ne zgodi, ima najemnik ali zakupnik samo pravico odškodninske zahteve proti prejšnjemu lastniku, mora škodo številčno dokazati in dobi kaj — če prejšnji lastnik sploh še kaj ima!

Sem ter tja se dogovori pri kupnih pogodbah tudi pravica prekupa, to je pravica, da se mora ponuditi, ako bi se hotelo posestvo kdaj prodati, najprej prejšnjemu lastniku za gotovo domenjeno ceno. Tudi za tak dogovor je treba vnesti dovoljenje vknjižbe ali intabulacije že v kupno pogodbo, ali pa to posebej zapisati, pred sodnijo podpisati in vknjižiti! Tako se ravna tudi pri sličnem dogovoru, da se more kako zemljišče sploh kupiti spet nazaj.

Zgodi se tudi, da sem ter tja kdo zastavi v varnost svojega dolga svojo terjatev proti tretjemu, ki je zavarovana na posestvu njegovega dolžnika in je mnenja, da je na ta način novi dolg dovolj zavarovan. Treba je seveda pogledati v zemljiško knjigo, če je to res in če je dolžnikova terjatev, ki jo ponuja v varnost, res na tako dobrem mestu zavarovana, da je varna! Če je vse to v redu, se napravi tudi za ta namen zastavna listina, ki se podpiše pred sodnijo, ali pred notarjem. Dolžnik mora plačati vse stroške in se pogodba potem vknjiži in pridobi se nadzastavna pravica s tako imenovano nadvknjižbo! V tem slučaju pa se po potrebi in dogovoru lahko zastavi v varnost tudi samo en del že vknjižene terjatve!

To so slučaji navadne vknjižbe, ki jih je mogoče izvršiti tudi na podlagi razsodb. sodnih pravnih, plačilnih povelj, zapuščinskih prisojil, kar je že samo po sebi zadostna podlaga!

Poznamo pa tudi še druge vrste vknjižb, o katerih bomo nekoliko zapisali prihodnjič.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

O ječmenu

Pri otrocih je ječmen zelo pogost pojav, starejši ljudje pa ga dobe le redko. Ječmen je vnetje in ognjovnet ene izmed številnih majhnih žlez, ki so v vekah. Je zelo neprijetna bolezen in povzroča otrokom velike težave. Prične se z ostro bolečino v robu veke, ki kmalu oteče in pordeči. Obenem se pojavi otrdelo mesto, ki neznosno tišči in se hitro večja. Potem se napravi rumena gnojna pika, ki jo je treba odpreti, da vsebina žleze odteče, kar povzroči znatno olajšanje.

Posebnost ječmena je ta, da se rad večkrat ponavlja. Pri tem pa ne gre, kakor

matere pogosto mislijo, za bolezen krvi, pač pa za zunanjo infekcijo, ki se prav lahko prenaša, zaradi neprestanega drgnjenja po bolnem očesu, na druge žleze vek. Medtem ko nastane prvi ječmen zato, ker pride umazanija v odprtino žleze, nastanejo nadaljnji ječmeni po navadi zaradi tega, ker se delci gnojja iz obolele žleze prenesejo tudi v druge žleze. Zato moramo vplivati na otroka, da je snažen, da si umiva roke, če pa ječmen že ima, da si oči ne drgne. Tako bo ponovitev ječmena skoraj gotovo izostala.

Zdravljenje je zelo preprosto. Ko se

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.15 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno: ob 6.00, 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 19.45, 21.45 in 23.55 uri.

Petek, 8. januar:

10.45 Za dom — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Poročila in objave. Športni obzorik — 16.30 Vsi otroci poslušajo — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Zdrav smeh — 20.30 Mednarodne polke.

Sobota, 9. januar:

8.45 Za naše male poslušalce — 10.45 Veder dopoldne — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.15 Pestri konec tedna — 17.10 Šlagerji — 17.40 Philipps-revija — 20.00 Športna poročila — 20.05 Specielno za vas! — 22.30 Plesna glasba.

Nedelja, 10. januar:

7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.45 Godba na pihala — 14.45 Pozdrav zate — 16.15 Pravljica — 17.30 Šport in glasba — 18.30 Udar na udar — 20.05 Veseloigra — 23.00 Plesna glasba.

Ponedeljek, 11. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Poročila in objave. Teden in mi. Iz tehnike in znanosti — 20.00 Specielno za vas! — 20.30 Literatura v ponedeljek.

Torek, 12. januar:

11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Poročila in objave. Zdravniški vedež — 15.30 Za ženo in dom

— 18.30 Literarna oddaja — 20.00 Koncert in jazz.

Sreda, 13. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Poročila in objave. Za ženo in družino — 20.00 Šlagerji.

Četrtek, 14. januar:

10.45 Veder dopoldne — 14.30 Poročila in objave — Slovenske pesmi — 18.45 Kmečka oddaja — 20.00 Igra plesni orkester Dumka — 20.30 Kriminalna uganka.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 uri — 19.00 Radijski dnevnik.

Petek, 8. januar:

12.00 Opoldanski koncert — 13.00 Glasbena oddaja za pionirje — 13.15 Polke, valčke in mazurke vam bodo igrali Veseli godci, Vaški kvintet in Štirje fantje — 14.00 Ali vam ugaja? — 16.00 Radijska univerza — 18.30 Kulturni pregled — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.

Sobota, 9. januar:

13.00 Nove knjige — 13.10 Slovenske narodne pesmi in plesi — 14.00 Za prijetno popoldne — 15.30 Za pionirje: Zgodba o Sampu — 17.30 Med kmečkimi pevci in godci — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 10. januar:

8.00 O športu in športnikih — 8.15 Pester spored slovenskih narodnih — 11.00 Od pravljice do pravljice — 13.00 Za naše kmetovalce — 13.15 Oddaja za žene — 13.25 Zeleli ste — poslušajte! — 17.00 Ljudsko-prosvetni obzorik — 22.15 Zabavna glasba.

Moda

Z drobno črno-belo progasto svilen bluzo kimono s tričetrtinskimi rokavi, ki ima dvojen ovratnik in rokavne zavijke iz belega pikeja, ter s črnim ravno ukrojenim krlom si lepo in okusno oblečena.

PRAKTIČNI NASVETI

Porcelan, ki ima pozlačene robove, ne smemo umivati z vročo vodo, ker jih na ta način kmalu speremo. Soda tudi loncem iz aluminija zelo škoduje.

Novo emajlirano posodo moramo pred uporabo prekuhati. Položimo jo v mrzlo vodo, prekuhamo pa pustimo v vodi toliko časa, da se ohladi.

vnetje komaj pričenja, se izvršno obnese suha toplota, ker lajša bolečine, včasih pa tudi gnojenje prepreči. Najbolje je, ako vzamemo svežo platneno krpo, jo položimo med dva krožnika in segrejemo nad vrelo vodo. Tako ostane krpa popolnoma suha. Če se pa ječmen gnoji, kar se pokaže s povečano oteklino, so priporočljivi mokri topli obkladji s kamiličnim čajem. Čim se pokaže rumena gnojna pika, je najbolje, da jo predrete. Pri tem morate imeti čiste roke in razbeljeno iglo. Nadaljnje tvorjenje ječmenov boste tudi preprečili, če otroku robove vek še dalj časa vsak dan večkrat umivate, za kar zadoštuje že prevrta voda. Predvsem je treba otroku zabičati, naj ne sega z roko v oči, prav tako ne z rabljenim robcem.

Mnogo bolj redko, vendar dovolj pogosto se naredi otrokom na obeh trdi ječmenec. Na vekah se pojavi oteklina, velika kakor grah ter se vzboči na ven, na znotraj pa je ravna. Prav iz tega vzroka ne povzroča motenj niti vnetja. Tu gre za oteklino hrustanca vek, katerih zunanja plast sestoji prav tako iz hrustanca (odtod tudi trdota vek).

Čeprav ječmenec ni nevaren, vendar kazi in je zoprni, če se poveča. Zato ga je treba odstraniti. To naj napravi le zdravnik, ki bo oteklino odprl in izpraskal.

Ponedeljek, 11. januar:

13.00 Pionirji: Kaj, zakaj, kako? — Radio pa: To, zato, tako! — 13.15 Zbori in solisti pojo slovenske narodne in umetne pesmi — 13.50 Kulturni pregled — 14.40 20 minut z Vaškim kvintetom — 18.25 Jezikovni pogo-vori — 18.40 Zbori „Svobod“ — 20.00 Radijska univerza.

Torek, 12. januar:

11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 14.00 Za razvedrilo in oddih — 15.30 Športni tednik — 17.10 Zabavni zvoki — 18.00 Domače pesmi za ples in razvedrilo — 18.30 Iz bojev naših narodov: II. sovražna ofenziva — 20.00 Okno v svet.

Sreda, 13. januar:

13.15 Za vsakogar nekaj — 14.40 Skladbe hrvatskih avtorjev — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 17.10 Priljubljeni pevci in ansambli izvajajo vesele slovenske narodne pesmi — 17.50 Zdravstveni nasveti — 18.30 Zunanje-politični feljton — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 14. januar:

13.50 Športno predavanje — Mladina na sneg! — 14.00 Pesmi jugoslovanskih narodov — 15.30 Cicibanom — dober dan! — 16.00 Zeleli ste — poslušajte! 17.30 Oddaja za žene — 18.20 Novosti iz literature — 18.40 Samospevi slovenskih skladateljev — 20.10 Želimo vam prijetno zabavo — 21.00 Kogar bogovi ljubijo ...

Petek, 15. januar:

13.15 Slovenske narodne pesmi — 14.00 Za prijetno popoldne — 16.00 Radijska univerza — 16.15 V vedrem razpoloženju — 18.30 Kulturni pregled — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Svet v satiri in humorju.

Avstrijska vlada apelira na velesile

Kakor so minuli torek uradno sporočili iz Dunaja, je avstrijska vlada izročila veleposlanikom Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije in Sovjetske zveze na Dunaju enako se glaseče note, v katerih nakazuje nujnost, da bi se v okviru predstoječe berlinske konference končno rešilo avstrijsko vprašanje.

V noti je izraženo zadovoljstvo avstrijske javnosti nad nedavno izmenjavo not med Sovjetsko zvezo in zapadnimi velesilami, po kateri je prišlo do dokončnega sklepa o začetku berlinske konference štirih. In dalje je rečeno: »V smislu ponovnih lastnih izjav, kakor tudi po enodušnih sklepih avstrijskega parlamenta, ob tej priložnosti avstrijska vlada še enkrat apelira na vlade Združenih držav Amerike, Francoske republike, Združenega kraljestva in Zveze socialističnih sovjetskih republik, da bi dale v okviru predstoječe konference obravnavanju avstrijskega vprašanja tisto mesto, ki bi omogočilo njegovo končno veljavno in zadovoljivo rešitev ter privedlo do konca položaja, ki to deželo že tako dolga leta teži in obremenjuje. Zvezna vlada izraža svoje gotovo pričakovanje, da nade in upi avstrijskega ljudstva ne bodo ponovno razočarani.«

Po poročilih iz Londona so uradni britanski krogi avstrijsko noto dobrohotno vzeli in izjavili, da bodo na

konferenci podprli željo avstrijske vlade po sklenitvi državne pogodbe, kajti, tako pravi londonski komentar k avstrijski noti, vedno je bila želja Velike Britanije, prizadevati si, da čimprej pride do ponovne vzpostavitve suverenosti in neodvisnosti Avstrije. Prav tako so v Veliki Britaniji neomajnega mnenja, da bo treba obravnavati avstrijsko vprašanje ločeno od nemškega.

Zvezni kancler Raab za odločno borbo za državno pogodbo

Po uradnem poročilu je zvezni kancler ing. Raab z ozirom na berlinsko konferenco odložil svoj za konec januarja nameravani obisk v Londonu na poznejši čas.

Na nekem OeVP-jevskem kongresu na Zgornjem Avstrijskem, ki se ga je v začetku tega tedna udeležil, je govoril o politiki svoje vlade in izjavil, da bo v tem letu potrebna »železna borba« za državno pogodbo. Če v Berlinu ne bi prišlo do zadovoljivih sklepov v tem pogledu, bo morala avstrijska vlada vztrajati na zahtevi, da ameriška in sovjetska zasedbena oblast v Avstriji skrčita svoje zasedbene čete na najmanjše število, tako da bi bila zasedba samo še simbolična.

Priprave v Berlinu že tečejo

Na povabilo mestnih komandantov zapadnih sil v Berlinu, na katerega je sovjetski mestni komandant pristal, so se večeraj začeli pripravljati razgovori med njimi. Sestali so se ob pol enajstih prvič v olimpijskem stadionu, da predvsem določijo poslopje, v katerem naj bi bila konferenca štirih. Zapadne sile predlagajo bivšo poslopje berlinskega kontrolnega sveta, ki se nahaja v zapadnem Berlinu, kot najbolj pripravn, ker ima nad 500 prostorov in zadostno število telefonskih in telegrafskih priključkov. Domnevajo

pa, da bo Sovjetska zveza predlagala, naj se vsaj nekatere seje konference vršijo tudi v vzhodnem Berlinu.

Kar tiče dnevnega reda berlinske konference menda vlada med Vzhodom in Zapadom tiho soglasje, da bodo kot prvo točko obravnavali nemški problem. Za drugo točko dnevnega reda pa že pričakujejo prva trenja, kajti zapadne sile baje želijo razpravljati o vprašanju avstrijske državne pogodbe, medtem ko bo Sovjetska zveza verjetno najprej hotela obravnavati vprašanja Daljnega vzhoda.

Rešitev Avstrijskega vprašanja sigurna?

Švicarski list »Baseler Nachrichten« je te dni objavil vest, povzeto iz stališč in napovedi baje sovjetskih krogov v vzhodnem Berlinu, po kateri naj bi prišlo na konferenci štirih gotovo do sporazuma velikih držav o Avstriji. Po tej vesti, naj bi o problemu Nemčije še naprej razpravljala posebna komisija, sestavljena iz namestnikov zunanjih ministrov velikih štirih, medtem ko bi glede Avstrije prišlo do sporazuma, ki bi že sam po sebi predstavljal »velik uspeh konference«.

Čeprav je treba tako vest sprejeti s skrajno rezervo, avstrijski vladni krogi in tudi avstrijska javnost povsem računajo, da bo zlasti sedaj po avstrijski noti v Berlinu na vsak način prišlo do vzpodbujajočih razgovorov glede državne pogodbe.

Letalski incident nad jugoslovanskim ozemljem

Šele sedaj se je izvedelo iz nekega poročila Tanjuga, da je dne 31. decembra nad jugoslovanskim ozemljem bilo napadeno britansko transportno letalo, ki je bilo na poti v Beograd, od lovskega letala neznane nacionalitete. Napadajoče letalo je bil moderni lovec na reaktivni pogon. Incident se je dogodil 22 kilometrov južno od avstrijsko-jugoslovanske meje. K sreči nobeden strel napadalca britanskega letala ni zadell in je le-to kljub napadu pozneje nepoškodovano pristalo na beograjskem letališču. Kakor je v poročilu Tanjuga dalje rečeno, jugoslovanske oblasti trenutno preiskujejo zadevo.

Porast brezposelnosti za 43 odstotkov

Po sporočilu zveznega ministrstva za socialno skrbstvo se je brezposelnost v Avstriji v zadnjem mesecu minulega leta povečala za 43 odstotkov. S povečanjem

števila brezposelnih v tem mesecu za 73.419 ljudi je bilo stanje koncem leta 244.010, kar je le neznatno (za 2.1%) manj kot pred enim letom. Brezposelnih je 165.254 moških in 78.756 žensk. Po posameznih zveznih deželah pa je brezposelnih: na Koroškem 20.643, na Dunaju 69.041, v Nižji Avstriji 45.603, v Zgornji Avstriji 33.851, na Štajerskem 36.027, na Gradiščanskem 14.249, na Tirolskem 14.568, na Solnograškem 7975 in na Predalrskem 2053.

Vzrok močnemu porastu brezposelnosti v zadnjem mesecu so zlasti odpustitve v gradbeništvu, kajti samo v tej stroki se je povišalo število brezposelnih za 42.572.

Vladna kriza v Italiji

Vladni kurz italijanskega ministrskega predsednika Pelle se je vse bolj naslanjal na najreakcionarnejše elemente v italijanski demokratski stranki, ki so zahtevali sodelovanje najbolj desnih reakcionarjev v državi — monarhistov — v vladi. Zaradi tozadavne spremembe vlade so se vršila že dalje časa pogajanja med Pello in vodstvom njegove stranke, pri katerih je prišlo do občutnih nesoglasij, zaradi katerih je Pella moral minuli torek podati ostavko.

Prvotno državni predsednik Einaudi ostavke ni hotel sprejeti, odnosno se ni takoj odločil ali jo naj sprejme ali ne. Po zadnjih poročilih pa je Einaudi ostavko vlade včeraj le sprejel. Kako se razvija položaj okoli italijanske vladne krize naprej, do zaključka redakcije še ni znano. Vsekakor pa lahko ugotovimo, da so se sedaj podrli trhlji stebri, na katerih je slo-nela Pellova vlada, ki je svoje notranjepolitične slabosti hotela prikrivati z napih-njeno gonjo proti Jugoslaviji zaradi tržaškega vprašanja.

Nove višje cene za tobačno blago

Po 1. januarju je postalo kajenje res dražje, kakor lahko ugotavljajo kadilci sami in kakor je razglasilo ministrstvo za finance. Nove cene za tobačno blago navajamo v naslednjem:

Cigare: Coronas 5 šilingov, Regalitas 2.50 šilingov, Palmas 1.80 šilinga, Rositas 1.40 šilinga.

Cigarete: Asta 60 grošev, Egyptische

III 45 grošev, Memphis 40 grošev, Jonny 40 grošev, Sport 35 grošev, Austria 2 35 grošev, Austria C 30 grošev, Dames 30 grošev, Donau 28 grošev in Austria 3 18 grošev.

Cigaretni tobak: a 30 gramov 14 šilingov.

Za ostale vrste tobačnega blaga ostanejo cene neizpremenjene.

„Modri blisk“ in rusko letalo sta trčila

Pogonski brzi vlak z imenom »Modri blisk«, ki vozi na progi Dunaj—Beljak, je minuli torek pol ure nato ko je odpeljal iz Dunaja trčil z nekim letalom sovjetskih zasedbenih oblasti v Avstriji. Letalo so s traktorjem vlekli preko železniške proge prav tedaj, ko je privozil vlak. Vsled goste megle niso pravočasno opazili niti vlakovodja letala niti ruski vojak vlaka, ki ga zaradi brnenja traktorja tudi niso sli-

šali privoziti. K sreči je trčil vlak le še ob rep letala, ki je bilo že skoraj preko tira, ker je vlakovodja v zadnjem hipu le še mogel pritisniti na vse zavore. Sunek je letalo obrnil, tako da je s krilom treščilo ob eno okno vlaka, pri čemer je bila lažje poškodovana ena potnica. Kljub nesreči je »Modri blisk« lahko nadaljeval svojo pot, nastala je le tričetrt-urna zamuda.

Ogromna železniška nesreča v Novi Zelandiji

V zgodnjih jutranjih urah na božični dan se je primerila okoli 300 km severno od glavnega mesta Nove Zelandije Wellingtona strahotna železniška katastrofa. V bližini vasi Waipura v smeri proti Ancklendu je z 267 potniki zaseden ekspresni vlak strmoglavil v deročo reko Wangaehi, ker se je zrušil most. Reka je zaradi hudournikov narasla za osem metrov. Po prvih ugotovitvah je izgubilo 155 oseb življenje ali so bili poškodovani. Domnevajo, da je zaradi močnih nalivov v gorati okolici Tangiawai za okoli osem metrov narasel val reke istočasno kakor brzovlak dosegel most, kar je povzročilo usodno nesrečo, ki se je primerila v kratkih sekundah. Deroča voda je razdrila most in odnesla vagon ter jih kotalila s seboj. Težke vagon je silovita naravna sila razdejala na koščke.

Spet poplave v severni Italiji

Dolino severnoitalijanske reke Pad, ki je že pred dvema leti doživela veliko poplavno katastrofo, je minulo sredo ponovno poplavila voda. Močan vihar je tako silno razburkal jadransko morje, da so njegovi valovi prebili tri jezove in je voda vdrla v nižino Padenske doline. Opazovalci sodijo, da stoji tokrat voda še za 20 cm višje kakor zadnjič. Pet vasi je poplavljenih, prebivalci pa so se rešili v višja nadstropja in na strehe, od koder jih edinice policije in požarne brambe rešujejo s čolni.

Še ena habsburška poroka

Habsburžan Robert, eden izmed mlajših bratov Otona Habsburškega, in princesa Margherite Savojska-Aosta sta se minuli teden v malem francoskem mestu Bouer en Bresse poročila. V slavnostni

dvorani magistrata je poroki prisostvovalo nad 1000 povabljenih gostov, med temi predvsem zastopniki visokega »plemstva« iz Avstrije in Italije. Pri civilni poroki je bila navzoča ekscesarica Cita, ekskralj Umberto II., 22 nadvojvodov in nadvojvodinj, 13 princev in princezinj. Izbrana družina nekdanjega visokega plemstva je lahko ob tej priložnosti spet obujala spomine na minulo slavo in o času, ko so narodi pometli z degeneriranim gospostvom in zastarelim ter preživelim redom, ki se ne bo več povrnil.

Premiera avstrijsko-slovenskega filma

Za novo leto je bila v Zagrebu premiera filma »Nezgode lepe Irene«. Ta zabavni film je svojčas poročali smo o tem — op. ur.) režiralo avstrijsko filmsko podjetje »Helios« iz Dunaja v ateljejih »Triglav-filma« v Ljubljani. Ocene tega filma, ki so jih podali znani filmski kritiki, pravijo, da je film tehnično zelo dober in v svojem lahkem, šaljivem značaju tudi sicer priporočljiv, da pa po drugi strani ni večje umetniške vrednosti.

ANEKDOTA

Humphrey Bogart, priljubljeni igralec Warnerja Brosa se zelo navdušuje za konjske dirke. Znanec mu je hvalil kobilo Aspazijo na vse pretege:

»Stavi sto dolarjev na to kobilo, gotovo boš dobil stavo.«

»Od kod veš to zagotovo?«

»Davi sem se pogovarjal s trenerjem in z jahačem. Oba sta prisegla, da bo Astazija na dirki prva.«

»Toda to še ni dovolj.«

»Kaj pa še hočeš?«

»Naj še kobila priseže.«

Iz preteklosti koledarja

Med najstarejše koledarje štejejo onega, ki ga je leta 1439 tiskal Johannes de Gammundia in ga hrani nekdanja kraljeva knjižnica v Berlinu. Tiskal ga je na dve leseni plošči v velikosti velikega folia. Temu najstarejšemu tiskanemu koledarju so sledile v naslednjih letih še druge izdaje.

Pratike so začeli izdajati po letu 1513. Prva je izšla pri Pejpusu v Nürnbergu. Vsebovala je poleg praznikov in dnevo mučenikov še dneve za puščanje krvi, jemanje zdravil, kopanje, ženitovanje in podobno. Ne pozabimo, da je bila pratika do konca 18. stoletja izobrazovalna knjiga takratnega človeka v mestu in na deželi, skratka neke vrste enciklopedija. V pratiki je bilo dokaj praznoverja, ki je prevladovalo v tistih časih. Še med obema vojnoma so izhajala na Slovenskem pratike, ki so razlagale vpliv lune in zvezd na človeka.

V dobi baroka je izšlo največ pratik na Dunaju. Kako razširjeno je bilo pratikarstvo v tem mestu vidimo na tem, da je hotela cesarica Marija Terezija dati privilegij za izdajo vseh vrst koledarjev akademiji za znanost, ki so jo nameravali za njene vlade ustanoviti. Zelo čudni se nam zdijo dandanes naslovi posameznih koledarjev in pratik. Izhajale so »Pratika za kuharice«, »Olepševalna pratika za nežni spol«, »Koledar za dekleta«, »Pratika za ljubitelje konj in psov«, »Pratika po-

ljubov za prijateljstvo in ljubezen« in podobne. Ves srednji vek so upodabljali mesece s podobami, ki so izvirale iz antike. Nekateri koledarji so imeli poleg podob mesecev še pester slike planetov. Pri podobah mesecev so upodabljali tipične posele tistega meseca, najraje poljedelska opravila. Značilna opravila so prikazovali na različne načine po zemljepisni legi dežele. Alpe so bile nekako meja med severom in jugom. Upoštevajoč vremenske razmere so upodabljali kmetijska opravila časovno različno. Košnja so upodabljali na severu v juliju, dočim so jo na jugu upodabljali pri slikah za mesec junij in celo za mesec maj. V srednjem veku so upodabljali mesece z alegorijami in personifikacijami in le korakoma so se umikale prevzete sheme naravnejši upodobitvi, ki je zajemala snov v kmetovih opravilih. Ta preobrat in razvoj se je počel na severu, kjer je karolinsko koledarstvo nudilo dovolj besedila za mesece, še preden se ga je lotila upodablajoča umetnost.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.